

การพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนด้วยการผลิตข้าวซ้อมมือ :
กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโคกอิฐ-โคกไน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอบางไทร จังหวัดนราธิวาส

**Sufficiency Economy Development of the Community with Production of Brown Rice :
A Case Study of Ban Khok-It Khok-Nai, Phron Subdistrict,
Takbai District, Narathiwat Province**

จามจური จุลพุด

Chamchuri Chunphun

อภิญา บุรีศรี

Apinya Burisri

รายงานผลการวิจัยนี้ได้รับทุนจากเงินงบประมาณแผ่นดิน
ประจำปี 2559

การพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนด้วยการผลิตข้าวซ้อมมือ : กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกร บ้าน โลกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา

จามจรี จุลพุด

อภิญา บุรีศรี

บทคัดย่อภาษาไทย

ในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพรวมของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน บ้าน โลกอิฐ-โคกใน เพื่อศึกษาสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร บ้าน โลกอิฐ-โคกใน เพื่อศึกษาความคิดของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้าน โลกอิฐ-โคกใน เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อศึกษากิจกรรมการรวมกลุ่มของกลุ่มแม่บ้าน ในการผลิตข้าวซ้อมมือ และเพื่อศึกษาแนวคิดของบุคคลสำคัญในท้องถิ่นระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด อันที่จะแสวงหาแนวทางสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร บ้าน โลกอิฐ-โคกใน ผลิตข้าวซ้อมมือ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ควบคู่กันไป ผู้วิจัยประสานกับทางนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้าน โลกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา เพื่อสะดวกในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล เครื่องมือที่ใช้การเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม จำนวน 4 ฉบับ ผู้วิจัยเข้าไปสัมภาษณ์ และสนทนากับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มบุคคลสำคัญในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกันอย่างต่อเนื่อง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติร้อยละ และการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อความเข้าใจในกระบวนการผลิตข้าวซ้อมมือ การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ จนกลายมาเป็นอาชีพสำคัญ ตลอดจนพัฒนาองค์กรธุรกิจทำให้เกิดความร่วมมือผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ เป็นประโยชน์ต่อชุมชนอื่น ๆ ในการพัฒนาเศรษฐกิจของตนเอง

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือ สมาชิกทั้งหมดเป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุ 39-48 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก และมีการปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ทำสวน เป็นอาชีพเสริม มีที่ดินของตนเองเฉลี่ย 1-5 ไร่ และใช้ที่ดินของตนเองในการประกอบอาชีพ สภาพการทำงานในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อม

มือ ส่วนใหญ่จะมีหน้าที่ ที่ทำเป็นประจำเพียงบางหน้าที่ เช่น สมาชิกบางคนทำหน้าที่ร้อนข้าวซ้อมมือ บางคนทำหน้าที่ตำ เป็นต้น มีสมาชิกเพียง 2-5 คน ที่ทำได้ทุกหน้าที่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน สามารถผลิตข้าวซ้อมมือได้เฉลี่ยวันละ 80 ถุง ขายได้เฉลี่ย วันละ 40-50 ถุง หรือตามปริมาณการสั่งซื้อของลูกค้า ทำให้มีรายได้จากการจำหน่ายข้าวซ้อมมือเฉลี่ย วันละ 120 บาท ใช้เวลาทำงานวันละ 4 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 3-4 วัน

กรรมวิธีในการผลิตข้าวซ้อมมือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจะรับซื้อข้าวเปลือกจากสมาชิกในกลุ่มหรือชาวบ้านในหมู่บ้าน ราคาโคกอิฐ-โคกใน 19 บาท จากนั้นจึงนำข้าวเปลือกที่ผ่านการทำความสะอาดโดยการร้อนเอาเมล็ดข้าวดิบ และสิ่งเจือปนออกมาตากแดด 1 แดด เพื่อลดความชื้น จนเมล็ดข้าวแห้งเหมาะสำหรับนำไปสี นำข้าวเปลือกไปสีด้วยเครื่องสีข้าว จะได้ข้าวสารที่ปนด้วยแกลบและกาบข้าว นำข้าวสารใส่กระด้งฟัด แล้วโรยโดยใช้ลมเป่าให้แกลบออก และนำข้าวสารไปร่อนในกระด้งอีกครั้ง เพื่อให้กากข้าวออก จึงนำข้าวสารไปตำด้วยครกกระเดื่อง โดยการเหยียบครกกระเดื่อง จำนวน 350 ครั้งต่อการตำ 1 ครก นำข้าวสารที่ได้ไปร่อนด้วยมุ้งตาข่ายพลาสติกเพื่อแยกส่วนที่เป็นรำข้าวออก ก่อนนำไปบรรจุถุง แล้วนำมาปิดปากถุงด้วยเครื่องซีลไฟฟ้า หรือปิดปากถุงด้วยเครื่องซีลสูญญากาศ

ความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิตอยู่บนพื้นฐานของความประหยัด ความเป็นอยู่ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีอาชีพเสริมนอกจากการทำนา คือปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ทำสวน โดยใช้ที่ดินของตนเองให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยอาศัยการพึ่งพาตนเอง ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และมีการจัดกิจกรรมการร่วมกลุ่มเพื่อสร้างอาชีพ และสร้างความสามัคคีในชุมชน

แนวคิดของบุคคลสำคัญในท้องถิ่นเกี่ยวกับการสนับสนุนเรื่องตลาด หรือการจัดจำหน่ายข้าวซ้อมมือ พบว่า สถานที่จัดจำหน่ายข้าวซ้อมมือ ในช่วงเริ่มแรกควรมีการจัดจำหน่ายร้านค้าภายในหมู่บ้าน ร้านสะดวกซื้อ หรือจัดศูนย์แสดงสินค้าเศรษฐกิจชุมชน ร้านขายสินค้าในตัวเมือง ออกร้านจำหน่ายในงานประเพณีต่าง ๆ งานแสดงสินค้าซึ่งทางจังหวัดจัดขึ้น เช่น งานของดีเมืองนราธิวาส เป็นต้น สถานที่จำหน่ายของฝากของที่ระลึก และขยายตลาดเพิ่มขึ้นให้สามารถจำหน่ายในห้างสรรพสินค้าชั้นนำ จนถึงส่งออกไปยังต่างประเทศ เช่น ประเทศมาเลเซีย และด้านการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เป็นอาชีพที่มั่นคงของชุมชนต่อไป

Sufficiency Economy Development of the Community with Production of Brown Rice :
A Case Study of Ban Khok-It, Khok-Nai, Phron Subdistrict, Takbai District, Narathiwat
Province.

Chamchuri Chunphun

Apinya Burisri

Abstract

The objectives of this study were to explore the overall of village economy development of Khok-It, Khok-Nai village to study the economy and social states of the housewife members, to study the opinion of the group's opinion about sufficiency economy development, to study the activities of groups, and to study the concept of important people in the village, district, and province level to find the supporting ways to the members' activities.

This research is qualitative research and quantitative research. The researcher coordinated to the Mayor of Phron Subdistrict Administrative Organization, and groups of house wives in Khok-It, Khok-Nai Village, Phron Subdistrict, Takbai District, Narathiwat Province, for the convenient of data collection in the area. Data was collected through 4 copies of questionnaires. Researcher continually interviewed with member groups, and important involving people in the village. The data was analyzed by percentage, and qualitative data synthesize. This study will be useful for other villages to create brown rice.

The results found that the Khok-It, Khok-Nai housewife group's members were all female, mostly aging between 39-48 years old. Most of their educational levels were primary school, and had no education background. Their main occupations are farmers. Their individual rights of land are about 1-5 rais for their cultivation, vegetables bedding, and raise animals. Their working states were mostly some parts such as sprinkle, hover, stab, grind, and pack, etc. The

amount of production of brown rice were 80 sacks per day, and the product could be sold about 40-50 sacks, or depended on customers' order. Their revenue from brown rice was 120 THB per day. They work 4 hours a day, 3-4 days a week.

The methods of brown rice production of this group member will be started from when the group buy paddy from other members or villagers with the rate at 19 THB per kilogram. The lean rice and other contaminated objects will be cut out by hovering. The rice will be dry by direct sunlight to reduce moisture until it is ready to grind by rice grinder. The obtained product will be rice, husk, and rice waste. Get rid of husk and rice waste by hovering, or blow the husk out from the rice and hover the rice again to get rid of the waste. Grind the rice by mortar. Rice must be grinded by mortar for 350 times. Hover the grinded rice by plastic net to separate the rice bran before packaging. Close the package by electronic sealing machine, or vacuum sealing machine.

The opinion of the member groups about sufficiency economy development means to live on the concepts of saving live. There is promotion to support villagers to have additional occupation rather than farmers. The additional occupations may be vegetable bedding, raise the animals, gardening, using the land for the highest benefits. The village can rely by themselves, not others. There are mutual activities for their harmony in the village.

The concepts of the important people in the village are about the opinion of marketing promotion, or selling brown rice found that the appropriate market places are mom-and-pop store in village, city, festivals, provincial display of merchandise, souvenirs shops, arrange village economic products exhibition center, shopping mall, in Malaysia, and also advertising, or information should be supported by involving organization.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จากงบประมาณแผ่นดิน ประจำปี 2559 โดยได้รับการประเมินข้อเสนอวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหาร คณาจารย์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ผู้บริหาร คณาจารย์ วิทยาลัยเทคนิคนราธิวาส ทุกท่านที่ให้การสนับสนุน ขอขอบพระคุณที่ปรึกษางานวิจัย ผู้เชี่ยวชาญ สำหรับคำแนะนำในงานวิจัยนี้ การดำเนินการวิจัยนี้จะสำเร็จลงไม่ได้ถ้าไม่ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือ บ้านโคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส และกลุ่มบุคคลสำคัญในท้องถิ่นทุกท่าน และขอขอบคุณทุก ๆ ท่านที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้

ท้ายนี้คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่มอบ โอกาสทางการศึกษา ให้คำแนะนำ การช่วยเหลือ และให้กำลังใจเป็นอย่างดี อีกทั้งขอขอบคุณอาจารย์ ผู้สอนทุกท่านที่มอบความรู้ให้แก่คณะผู้วิจัย จนสามารถนำความรู้มาถ่ายทอดและเกิดประโยชน์ต่อสังคม และประเทศในครั้งนี้ รวมถึงขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ ที่ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือด้วยดี หากผิดพลาดประการใด คณะผู้วิจัยขอน้อมรับและนำไปแก้ไขในโอกาสต่อไป

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญรูป	ช
สารบัญตาราง	ฅ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	4
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.4 ขอบเขตของโครงการวิจัย	5
1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล	6
1.6 ระยะเวลาทำการวิจัย และแผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย	8
1.7 คำสำคัญ (keywords)	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
2.1 ทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน	11
2.2 แนวคิดและทฤษฎีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	22
2.3 ประวัติและความเป็นมา และการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านข้าวซ้อมมือ	28
2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
3 วิธีดำเนินการวิจัย	36
3.1 แบบแผนการวิจัย	36
3.2 กลุ่มตัวอย่าง	37

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3 เครื่องมือที่ใช้การเก็บข้อมูล	39
3.4 การรวบรวมข้อมูล	41
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	42
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	43
4.1 สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคอธิฐ-โคกใน	43
4.2 กรรมวิธีในการผลิตข้าวหอมมือของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคอธิฐ-โคกใน	50
4.3 ความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคอธิฐ-โคกใน ต่อการผลิตข้าวหอมมือ	57
4.4 ความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคอธิฐ-โคกใน เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิดกลุ่มบุคคลสำคัญในท้องถิ่น	61
5 สรุปผลการวิจัยอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	66
5.1 สรุปผลการวิจัย	67
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	71
5.3 ข้อเสนอแนะ	72
5.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	72
เอกสารอ้างอิง	73
ภาคผนวก 1	76
ภาคผนวก 2	79
ประวัติผู้เขียน	89

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า	
1.1	หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข	14
1.2	แผนภูมิแสดงพื้นที่ทำการเกษตรของอำเภอตากใบ	29
4.1	ข้าวเปลือกที่ผ่านการตากแดด	50
4.2	เครื่องสีข้าวซ้อมมือ	51
4.3	การโรยข้าวซ้อมมือ และใช้ลมเป่าเพื่อเอาแกลบออก	51
4.4	นำข้าวซ้อมมือใส่กระด้ง เพื่อนำไปร่อน	52
4.5	การร่อนในกระด้ง เพื่อเอากากข้าวออก	52
4.6	การตำด้วยครกกระเดื่อง	53
4.7	นำข้าวสารที่ได้ไปร่อนด้วยมุ้งตาข่ายพลาสติก	53
4.8	การร่อนด้วยมุ้งตาข่ายพลาสติก	54
4.9	การเลือกกากจนได้ข้าวซ้อมมือบริสุทธิ์	54
4.10	การบรรจุถุงพลาสติก	55
4.11	การปิดปากถุงด้วยเครื่องซีลไฟฟ้า	55
4.12	ข้าวซ้อมมือที่ปิดปากถุงด้วยเครื่องซีลไฟฟ้า	56
4.13	ข้าวซ้อมมือที่ปิดปากถุงด้วยเครื่องซีลสุญญากาศ	56

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
1.1	ระยะเวลาและแผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย	8
4.1	ร้อยละของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคอธิฐ-โลกในจำแนกตามเพศ	43
4.2	ร้อยละของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคอธิฐ-โลกในจำแนกตามอายุ	44
4.3	ร้อยละของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคอธิฐ-โลกใน จำแนกตาม ระดับการศึกษาสูงสุด	44
4.4	ร้อยละของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคอธิฐ-โลกในจำแนกตามอาชีพหลัก	45
4.5	ร้อยละของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคอธิฐ-โลกใน จำแนกตามสมาชิกในครัวเรือน	45
4.6	ร้อยละของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคอธิฐ-โลกในจำแนกตามรายได้	46
4.7	ร้อยละของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคอธิฐ-โลกในจำแนกตามค่าใช้จ่าย	46
4.8	ร้อยละของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคอธิฐ-โลกใน จำแนกตามหนี้สิน	47
4.9	ร้อยละของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคอธิฐ-โลกใน จำแนกตามที่ดิน	47
4.10	ร้อยละของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคอธิฐ-โลกใน จำแนกตาม การใช้ประโยชน์จากที่ดิน	48
4.11	แสดงร้อยละของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคอธิฐ-โลกใน จำแนกตามหน้าที่ในการผลิตข้าวซ้อมมือ	48
4.12	ร้อยละของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคอธิฐ-โลกใน จำแนกตามรายได้ จากการผลิตข้าวซ้อมมือ	49
4.13	ร้อยละของความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคอธิฐ-โลกใน ต่อการ ผลิตข้าวซ้อมมือ	57

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ประเทศไทยจะต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่ พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นมาใช้ในการเตรียมความพร้อมให้แก่คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศ ให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม การพัฒนาประเทศไทยภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันมีข้อเท็จจริงและเป็นที่ยอมรับกันดังข้อสรุปที่ว่า “เศรษฐกิจ สังคมมีปัญหาการพัฒนาไม่ยั่งยืน” เป็นภาพสะท้อนความจริงให้เห็นถึงการพัฒนาตามกระแสโลกาภิวัตน์ของตะวันตก ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ขาดความสมดุลอย่างรุนแรง^[1]

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) จึงได้เปลี่ยนแนวคิดโดยเน้น “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยเศรษฐกิจเป็นเพียงเครื่องมือในการเสริมสร้างศักยภาพของคน และสภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการวางแผนพัฒนาประเทศ ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลทุกมิติทั้งคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยมีการเตรียม “ระบบภูมิคุ้มกัน” ด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนที่มีอยู่ในประเทศ และการบริหารจัดการความเสี่ยงให้พร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศเพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและสุขของประชาชน^[2] ต่อมาแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้บัญญัติ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ควบคู่ไปกับกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 สำหรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ยังคงน้อมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติ และให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยืด “คนเป็นศูนย์กลาง การพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8-9 และการพัฒนาที่สมดุลทั้งคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยมีการเตรียม “ระบบภูมิคุ้มกัน” ด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนที่มีอยู่ในประเทศและ

การบริหารจัดการความเสี่ยงให้พร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศ เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยทุกคน ^[1]

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ยังคงถูกใช้เป็นกรอบแนวความคิด และทิศทางการพัฒนาระบบเศรษฐกิจมหภาคของไทย ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่สมดุล ยั่งยืน และมีภูมิคุ้มกัน เพื่อความอยู่ดีมีสุขมุ่งสังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน หรือที่เรียกว่า “สังคมสีเขียว” ด้วยหลักการดังกล่าว แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 นั้นจะไม่นับเรื่องตัวเลขการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ยังคงให้ความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจแบบพหุลักษณะ หรือระบบเศรษฐกิจที่มีความแตกต่างกัน ระหว่างเศรษฐกิจชุมชนเมืองและชนบท ^[3] นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันยังคงน้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง ยึดแนวทางการพัฒนาอย่างบูรณาการเป็นองค์รวม ทั้งมิติตัวคน สังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และธรรมาภิบาล

บ้านโคกอิฐ-โคกใน เป็นหมู่บ้านเก่าแก่แห่งหนึ่งของจังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนประชากรอาศัยอยู่ 22 ครัวเรือน มีพื้นที่ทั้งหมด 6,915 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน 1,072 ไร่ พื้นที่เดิมส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นาร้าง สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก แต่ประสบกับปัญหาดินเปรี้ยวจัด ข้าวให้ผลผลิตเพียง 15-20 ถังต่อไร่ เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2533 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรโครงการสูบน้ำบ้านโคกภูเวียง มีพระราชดำริให้ส่งน้ำจากคลองโมโนะ ให้พื้นที่เกษตรกรรมบ้านโคกกระท่อม บ้านโคกอิฐ-โคกใน และบ้านโคกหมอบก เพื่อใช้ล้างดินเปรี้ยวและปลูกข้าว โดยให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เข้าไปช่วยเหลือราษฎร ปรับปรุงดินในพื้นที่บ้านโคกอิฐ-โคกใน เพื่อให้สามารถปลูกข้าวได้ ปัจจุบันศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ส่งเสริมให้เกษตรกรได้ปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมืองหอมกระดังงา จำนวน 461.72 ไร่ และในแต่ละปี งานพัฒนาที่ดิน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง ฯ ได้จัดให้มีกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกข้าวอย่างต่อเนื่อง โดยเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ส่วนท้องถิ่น คณะครู-นักเรียน ในบริเวณใกล้เคียงมาร่วมกิจกรรมกันอย่างมากมาย ^[4]

ในปี พ.ศ. 2553 กรมส่งเสริมการเกษตรกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ให้ดำเนินการโครงการเสริมรายได้ให้แก่เกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์สาขาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่อง

มาจากพระราชดำริ โดยให้สำนักงานเกษตรอำเภอตากใบได้พิจารณาให้ลงพื้นที่บ้านโคกอิฐ-โคกใน ซึ่งเป็นศูนย์สาขาที่ 4 จัดให้มีการประชุมแม่บ้านเกษตรกร และเสนอกิจกรรมที่จะดำเนินการเพื่อเป็นการเสริมรายได้ให้กับครอบครัวเกษตรกร มติที่ประชุมได้เสนอให้มีการผลิตข้าวซ้อมมือ เพื่อจำหน่าย และเป็นการใช้ประโยชน์จากผลผลิตข้าวที่เหลือจากการบริโภค โดยใช้ข้าวหอมกระดังงา ซึ่งเป็นข้าวพื้นเมืองของอำเภอตากใบ ลักษณะเด่นของข้าวหอมกระดังงา คือ เมื่อถูกกะเทาะเปลือกออกแล้วจะมีสีแดงเลือดหมู ผลจากการประชุมมีการรับสมาชิกเข้าร่วมโครงการ 20 ราย ต่อมาในปี พ.ศ. 2554 กรมส่งเสริมการเกษตรกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ ได้อนุมัติเงินอุดหนุน เพื่อจัดสร้างโรงเรือนและปรับปรุงบรรจุภัณฑ์^[5]

การจะพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เป็นอย่างยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องเข้าใจพื้นฐานของชุมชน พื้นฐานของชาวบ้านที่อยู่ในชุมชนไม่ว่าจะเป็นอาชีพ การศึกษา การพึ่งพาอาศัยกันของชุมชน สาธารณูปโภคทั้งที่รัฐจัดหาให้ หรือที่ชุมชนร่วมกันทำขึ้นเองรวมไปถึงการติดต่อเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายระหว่างชุมชนเพื่อที่จะได้ทราบถึงระดับความสามารถของชุมชน^[6] ปัญหาสำคัญจึงอยู่ที่ว่า ทำอย่างไรชุมชนจะเข้มแข็งขึ้น มีการพัฒนาชุมชนที่เหมาะสม หมู่บ้านและวิถีชาวบ้านซึ่งจะช่วยให้การแก้ปัญหาต่าง ๆ ตรงกับความต้องการของประชาชน และการปรับตัวในการดำรงชีพให้สามารถพึ่งตนเองได้ ในบริบทที่เป็นอยู่รวมทั้งสามารถรองรับต่อผลกระทบต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริง^[7] ผู้ประกอบการขนาดย่อมและขนาดกลางจำนวนไม่น้อย ไม่ได้นำกิจการของตนเองเข้าตลาดหลักทรัพย์ ผลกำไรของตัวเองจึงไม่มีผลต่อราคาหุ้น ผู้ประกอบการเหล่านี้ไม่ได้รับผลกระทบจากการพังทลายของเศรษฐกิจไทย เช่น กลุ่มแม่บ้านในหลายท้องที่สามารถแปรรูปอาหาร แล้วทำรายได้เพิ่มอีกครอบครัวละหลายพันบาทต่อเดือน^[8]

การศึกษาสภาพเศรษฐกิจ และสังคม ความคิดเห็น และเจตคติของชาวบ้าน ตลอดจนแนวคิดผู้ที่มีส่วนสนับสนุนส่งเสริมการรวมพลัง เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน โดยเฉพาะกรณีการผลิตข้าวซ้อมมือของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจในการหาคำตอบเพื่อเป็นการพัฒนาชุมชน สร้างงาน เสริมรายได้ และเป็นการวางรากฐานที่เข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจประเทศต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อศึกษาภาพรวมของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบ้านโคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงหลวง จังหวัดนราธิวาส โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1.2.1 เพื่อศึกษาสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงหลวง จังหวัดนราธิวาส

1.2.2 เพื่อศึกษาความคิดของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงหลวง จังหวัดนราธิวาส เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง

1.2.3 เพื่อศึกษากิจกรรมการรวมกลุ่มของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน ในการผลิตข้าวซ้อมมือ

1.2.4 เพื่อศึกษาแนวคิดของบุคคลสำคัญในท้องถิ่นระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด อันที่จะแสวงหาแนวทางสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือ

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อความเข้าใจในกระบวนการผลิตข้าวซ้อมมือ จึงเป็นการพัฒนาองค์กรธุรกิจ ทำให้เกิดความร่วมมือผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ และจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอื่น ๆ ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของตนเอง

1.3.2 การวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อความรู้ ความเข้าใจ ในกระบวนการพัฒนาการผลิตข้าวซ้อมมือของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ จนกลายมาเป็นอาชีพสำคัญของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อันจะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพัฒนาต่อไป

1.4 ขอบเขตของโครงการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ควบคู่กันไป โดยศึกษาสภาพเศรษฐกิจ และสังคม ความคิดเห็น และเจตคติของชาวบ้าน ตลอดจนแนวคิดผู้ที่มีส่วนสนับสนุนส่งเสริมการรวมพลัง เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน โดยเฉพาะกรณีการผลิตข้าวซ้อมมือของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกโน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา

1.4.1 พื้นที่เป้าหมายดำเนินการ

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกโน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา

1.4.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.4.2.1 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกโน ผลิตข้าวซ้อมมือ หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 20 คน

1.4.2.2 กลุ่มบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ตำบลพร่อน อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 10 คน

1.4.2.3 กลุ่มบุคคลสำคัญในท้องถิ่นระดับ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 10 คน

1.4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

1.4.3.1 สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกโน

1.4.3.2 แนวคิดของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกโนเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง

1.4.3.3 กิจกรรมการรวมกลุ่มของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกโน

1.4.3.4 แนวคิดของบุคคลสำคัญในท้องถิ่น เกี่ยวกับการผลิตข้าวซ้อมมือของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกโน

1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล

1.5.1 รูปแบบการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ควบคู่กันไป โดยศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคม ความคิดเห็น และเจตคติของชาวบ้าน ตลอดจนแนวคิดผู้ที่มีส่วนสนับสนุนส่งเสริมการรวมพลัง เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน โดยเฉพาะกรณีการผลิตข้าวหอมมือของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา เน้นการศึกษาที่ให้ความสำคัญในการเก็บข้อมูลเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ข้อมูล

1.5.2 พื้นที่เป้าหมายดำเนินการ

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน ชาวบ้านชุมชนบ้านโคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา

1.5.3 กลุ่มตัวอย่าง

1.5.3.1 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร บ้านโคกอิฐ-โคกใน ผลิตข้าวหอมมือ หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 20 คน

1.5.3.2 กลุ่มบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ตำบลพร่อน อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 10 คน

1.5.3.3 กลุ่มบุคคลสำคัญในท้องถิ่นระดับจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 10 คน

1.5.4 ตัวแปรที่ศึกษา

1.5.4.1 สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน

1.5.4.2 แนวคิดของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง

1.5.4.3 กิจกรรมการรวมกลุ่ม ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน

1.5.4.4 แนวคิดของบุคคลสำคัญในท้องถิ่นเกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน

1.5.5 ขั้นตอนการดำเนินการ

1.5.5.1 จัดทำโครงการวิจัยส่งให้ มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์ เพื่อพิจารณาและอนุมัติตามระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง

1.5.5.2 เมื่อโครงการวิจัยได้รับการอนุมัติ ผู้วิจัยได้มีการประสานงานกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เพื่อสะดวกในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล

1.5.5.3 วางแผนการเก็บข้อมูลในพื้นที่ และประสานผู้ช่วยนักวิจัยในการลงเก็บข้อมูลระดับพื้นที่

1.5.5.4 การดำเนินการเก็บข้อมูล รวมถึงการติดตามการดำเนินการผลิตข้าวซ้อมมือ กรรมวิธีการผลิตข้าวซ้อมมือ และพร้อมสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วนถูกต้อง

1.5.5.5 ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล บันทึกข้อมูลมีการสรุปผล ประเมิน และวิเคราะห์ข้อมูล

1.5.5.6 เขียนรายงานผลการศึกษิตตามโครงการวิจัยที่วางไว้

1.5.6 เครื่องมือที่ใช้การเก็บข้อมูล

1.5.6.1 แบบสอบถามสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน

1.5.6.2 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกในเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง

1.5.6.3 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการผลิตข้าวซ้อมมือของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน

1.5.6.4 แบบสอบถามสมาชิกบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

1.5.7 วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

1.5.7.1 สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน ใช้การวิเคราะห์สถิติร้อยละ

1.5.7.3 ความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกในเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิดกลุ่มบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ใช้การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1.5.7.4 กรรมวิธีในการผลิตข้าวซ้อมมือบรรจุถุง ใช้การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1.5.7.5 ความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกโน้ ต่อการผลิตข้าวซ้อมมือ ใช้การวิเคราะห์สถิติร้อยละ

1.5.8 สถานที่ทำการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อดำเนินกิจกรรมตามแผนงานวิจัยในโครงการเฉพาะพื้นที่คือ บ้านโคกอิฐ-โคกโน้ หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงบัง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งอยู่ห่างจากวิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา ระยะทางประมาณ 35 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวประมาณ 30 นาที

1.6 ระยะเวลาทำการวิจัย และแผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย

ระยะเวลาดำเนินงานตามแผนงานโครงการวิจัยเริ่มตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2558- เดือนกันยายน 2559 รวมระยะเวลา 12 เดือน ใช้ช่วงเวลาดังจันทร์ วันอังคาร วันละ 3 ชั่วโมง และวันหยุดวันเสาร์ และวันอาทิตย์ วันละ 3 ชั่วโมง ในการดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัย

ตารางที่ 1.1 ระยะเวลาและแผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย

กิจกรรม	ปี 2558 – 2559											
	เดือน											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. สํารวจ ศึกษา ข้อมูลเบื้องต้น	→											
2. เตรียม จัดทำโครงการวิจัย	→	→										
3. ขออนุมัติ โครงการวิจัย		→										
4. ประสานงานพื้นที่เก็บข้อมูล			→									
5. เตรียมเครื่องมือวิจัย			→	→								
6. เก็บข้อมูลตามโครงการวิจัย					→	→	→	→	→			
8. ตรวจสอบการเก็บข้อมูล					→	→	→	→	→			
9. จัดการ วิเคราะห์ข้อมูล										→		

กิจกรรม	ปี 2558 – 2559												
	เดือน												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
10. สรุปผล / เขียนรายงาน / เผยแพร่													→

1.7 คำสำคัญ (keywords)

1.7.1 การพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Development) หมายถึง สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร บ้านโคกอิฐ-โคกโน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส ในด้านเศรษฐกิจและสังคม กิจกรรมการรวมกลุ่ม แนวคิดในการแก้ปัญหาของกลุ่มแม่บ้าน รวมทั้งแนวคิดของบุคคลสำคัญในท้องถิ่น เพื่อที่จะทำให้สมาชิกประกอบอาชีพสุจริต มีรายได้พออยู่พอกินได้ และทำให้ชุมชนเข้มแข็ง

1.7.2 ชุมชน (Community) หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน และสมาชิกทุกคน ได้ให้ความสนใจ ในเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นร่วมกัน มิเพียงแต่ให้ความสนใจอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ให้ความสนใจโดยทั่วไป ซึ่งมีขอบเขตมากพอที่จะอยู่ร่วมกันในชีวิตประจำวัน

1.7.3 ข้าวซ้อมมือ (Brown Rice) หมายถึง ข้าวสารที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกโน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส ทำการผลิตผ่านกรรมวิธี และใช้อุปกรณ์ดั้งเดิมตามภูมิปัญญาชาวบ้าน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนด้วยการผลิตข้าวซ้อมมือ : กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐาน ดังนี้

- 2.1 ทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน
 - 2.1.1 การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ
 - 2.1.2 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.1.3 ทฤษฎีใหม่ตามพระราชดำริ
 - 2.1.4 เปรียบเทียบเศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่
 - 2.1.5 แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยวิธีการพัฒนาชุมชน
- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
 - 2.2.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
 - 2.2.2 เป้าหมายและประโยชน์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
- 2.3 ประวัติและความเป็นมา และการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านข้าวซ้อมมือ
 - 2.3.1 ประวัติความเป็นมาของ หมู่บ้าน โคกอิฐ-โคกใน
 - 2.3.2 การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน

ผลิตข้าวซ้อมมือ

- 2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎี สมมุติฐาน และกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

“..การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้น โดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจ

ขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชน โดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้นซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด...” (พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันพฤหัสบดีที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2517)

2.1 ทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน

2.1.1 การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์^[9]

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี^[9]

บุญเสริม บุญเจริญผล (2543 : 3) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า เป็นวิธีการดำเนินการเลี้ยงชีวิตแบบรู้จักพอ ด้วยการพยายามผลิตสินค้าขึ้นมาเอง ให้พอเพียงสำหรับคนในครอบครัวกินและใช้ หากผลิตได้เหลือกินเหลือใช้จึงขาย หากผลิตได้ไม่พอที่ต้องซื้อบ้าง มิได้มุ่งผลิตเพื่อขายเพียงอย่างเดียว โดยต้องมีความเหมาะสมกับบริบทด้วย นอกจากนั้นการผลิต

และการบริโภคต้องอยู่ในหลักของความพอดี รู้จักพอในการผลิตและการบริโภค ลักษณะการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงมีหลัก 4 ประการ ดังนี้

- 1) ต้องพึ่งตัวเองให้มากที่สุด
- 2) ใช้ทรัพยากรที่มีให้เกิดผลที่คุ้มค่าที่สุด
- 3) ไม่ผลิตเกินกำลัง แสวงหาความพอเหมาะพอดีได้คุณภาพ
- 4) ต่างมีส่วนร่วมช่วยเหลือกันและกัน ไม่ต่างคนต่างอยู่แบบไม่เหลียวแล

จิตรกร สามประดิษฐ์ (2550) ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับ “ชีวิตและกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง” ไว้ 6 ประการ ดังนี้

- 1) ลดรายจ่าย วางแผนการใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นอย่างประหยัดตามฐานะของตนใช้เหตุผลในการดำรงชีวิต
- 2) เพิ่มรายได้ สร้างอาชีพเสริม มีรายได้ส่วนที่เหลือไว้เป็นเงินออม
- 3) การสร้างภูมิคุ้มกัน ไม่มีอบายมุข ไม่สร้างหนี้ที่ไม่มีประโยชน์ (เปลี่ยนหนี้ในระบบเข้าสู่ในระบบ)
- 4) การเรียนรู้ที่ทันต่อภาวะความเป็นจริง เรียนรู้จากการกระทำ การใช้
- 5) การอนุรักษ์ธรรมชาติ การอยู่กับธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและยั่งยืน
- 6) การเอื้ออาทรต่อชุมชน ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีคุณธรรม ความสามัคคี จากความหมายที่กล่าวมา เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง กระบวนการพัฒนาคนให้มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันเพื่อให้สามารถจัดการทรัพยากรในการดำรงชีวิตได้ตามลำดับการพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันในชุมชน เพื่อนำไปสู่วิถีและเป้าหมายของความพอประมาณ ความสมดุลและความยั่งยืนของการใช้ทรัพยากรที่พอเพียงแก่การดำรงชีวิต อยู่อย่างมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตดีและมีความพึงพอใจในชีวิต

2.1.2 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งชี้แนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นความสมดุล องค์กรวม และยั่งยืน โดยเน้นหลักการความพอประมาณและการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ที่จะต้านทานและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ ปรัชญาดังกล่าวเน้นแนวทาง “การเดินสายกลาง”^[19]

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

2.1.2.1 กรอบแนวคิด

เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2.1.2.2 คุณลักษณะ

เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

2.1.2.3 คำนิยาม ความพอเพียง จะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมกัน ดังนี้

“ความพอประมาณ” (Moderation) หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

“ความมีเหตุผล” (Reasonableness) หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

“การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว” (Self-Immunity) หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

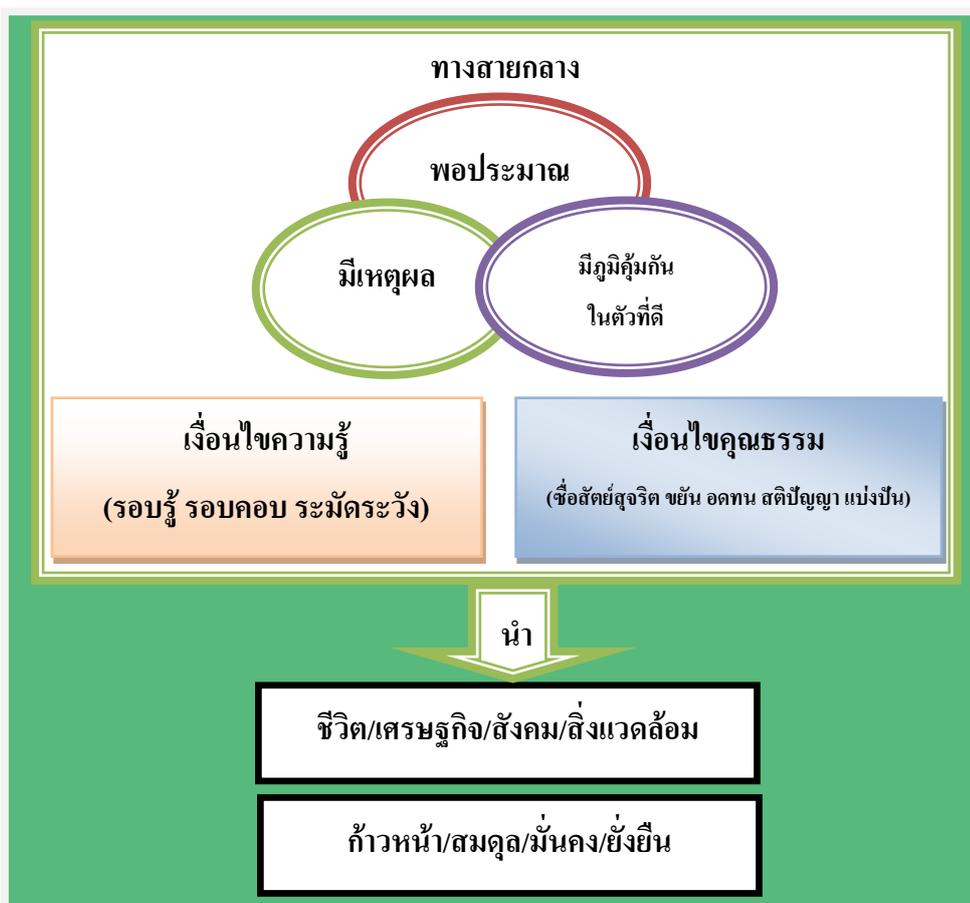
2.1.2.4 เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

“เงื่อนไขความรู้” (Knowledge) ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณา ให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

“เงื่อนไขคุณธรรม” (Morality) ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ และไม่ตระหนี่

2.1.2.5 **แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ** จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติและประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุล มั่นคง และยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี^[9]

จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน โดยจะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน ให้ความสำคัญในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ สามารถสรุปเป็นแผนภาพ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ดังนี้^[9]

ภาพที่ 1.1 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข

2.1.3 ทฤษฎีใหม่ตามพระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานทฤษฎีใหม่ซึ่งเป็นวิธีการสาธิตแนวทางปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเกษตรกรไทย^[10] เพื่อเป็นตัวอย่างการทำความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรม

ในทุกคราวที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรตามพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศนั้น ได้ทรงถามเกษตรกรและทอดพระเนตรพบสภาพปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการปลูกข้าว และเกิดแรงบันดาลใจอันเป็นแนวคิดขึ้นว่า ข้าวเป็นพืชที่แข็งแรงมาก หากได้น้ำพอเพียงจะสามารถเพิ่มปริมาณเมล็ดข้าวได้มากยิ่งขึ้น หากเก็บน้ำฝนที่ตกลงมาไว้ได้ แล้วนำมาใช้ในการเพาะปลูกก็จะสามารถเก็บเกี่ยวได้มากขึ้นเช่นกัน การสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่นับวันแต่ละยากที่จะดำเนินการได้ เนื่องจากการขยายตัวของชุมชน และข้อจำกัดของปริมาณที่ดินเป็นอุปสรรคสำคัญ หากแต่ละครัวเรือนมีสระน้ำประจำไร่นาทุกครัวเรือนแล้ว เมื่อรวมปริมาณกันก็ย่อมเท่ากับปริมาณในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ แต่สิ้นค่าใช้จ่ายน้อย และเกิดประโยชน์สูงสุดโดยตรงมากกว่าแรงชลพระราชหฤทัยในเรื่องนี้ เกิดจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมราษฎรในภาคอีสาน บริเวณพื้นที่บ้านกุดดอแก่น ตำบลกุดสิมคุ้มใหญ่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2535 ซึ่งทรงมีพระมหากรุณาธิคุณ พระราชทานพระราชดำริสเก๋บรรดาคณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าถวายพระพรชัยมงคลในวโรกาสวันพระชนมพรรษา วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2535 ณ ศาลาศิลดาภิบาล สวนจิตรลดาพระราชวังดุสิตว่า

“...ถามชาวบ้านที่อยู่โน้นว่า เป็นอย่างไรบ้างปีนี้ เขาบอกว่าเก็บข้าวได้ แล้วข้าวก็อยู่ตรงนั้นกองไว้ เราก็ไปดูข้าว ข้างโน้นมีรวงจริงแต่ไม่มีเมล็ดหรือรวงหนึ่งมีซีกสองสามเมล็ดก็หมายความว่า 1 ไร่คงได้ประมาณซีกถึงเดียวหรือไม่ถึงถึงต่อไร่ ถามเขาทำไมเป็นอย่างนี้ เขาบอกว่าเพราะไม่มีฝน เขาปลูกกล้าไว้แล้วเมื่อขึ้นมาก็ปักดำ ปักดำไม่ได้เพราะว่าไม่มีน้ำ ก็ปักในทรายทำรูในทรายแล้วปักลงไป เมื่อปักแล้วตอนกลางวันก็เฉา มันงอลงไป แต่ตอนกลางคืนก็ตั้งตัวตั้งตรงขึ้นมา เพราะมีน้ำค้าง แล้วในที่สุด ก็ได้รวงแต่ไม่มีข้าวเท่าไรอันนี้เป็นบทเรียนที่ดี แสดงให้เห็นว่าข้าวนี้เป็นพืชแข็งแรงมากขอให้ได้น้ำค้างก็พอ แม้จะเป็นข้าวธรรมดาไม่ใช่ข้าวไร่ ถ้าหากว่าเราช่วยเขาเล็กน้อยก็สามารถที่จะได้ข้าวมากขึ้นหน่อยพอที่จะกิน ฉะนั้นโครงการที่จะทำมิใช่จะต้องทำโครงการใหญ่โตมากนักจะได้ผล ทำเล็ก ๆ ก็ได้ จึงเกิดความคิดขึ้นมาว่าในที่เช่นนั้น ฝนดีพอ

สมควร แต่ลงมาไม่ถูกระยะเวลา ฝนก็ทิ้งช่วง ข้าวก็ไม่ดี...” จากพระราชดำรัสข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการที่ทรงรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากปัญหาข้อเท็จจริงแล้วทรงวิเคราะห์เป็นแนวคิดทฤษฎีว่า

“...วิธีการแก้ไขก็คือ ต้องเก็บน้ำฝนที่ตกลงมา ก็เกิดความคิดว่าอยากทดลองดูสัก 10 ไร่ ในที่อย่างนั้น 3 ไร่จะเป็นบ่อน้ำ ถ้าจะต้องบุด้วยพลาสติกก็บุด้วยพลาสติกทดลองดูแล้วอีก 6 ไร่ทำเป็นที่นา ส่วนไร่ที่เหลือก็เป็นบริการ หมายถึง ทางเดินหรือกระต๊อบ หรืออะไรก็ได้แล้วแต่ หมายความว่า น้ำ 30 % ที่ทำนา 60 % ก็เชื่อว่าถ้าเก็บน้ำไว้ได้จากเดิม ที่เก็บเกี่ยวข้าวได้ไร่ละประมาณ 1-2 ถัง ถ้ามีน้ำเล็กน้อยอย่างนั้นก็ควรจะเก็บเกี่ยวข้าวได้ไร่ละประมาณ 10-20 หรือมากกว่า...” (พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2535 ณ ศาลาศิลป์ สว.จิตรลดาพระราชวังดุสิต)

ในเวลาต่อมาได้พระราชทานพระราชดำริ ให้ทำการทดลอง “ทฤษฎีใหม่” เกี่ยวกับการจัดการที่ดิน และแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรขึ้น ณ วมงคลชัยพัฒนา ตำบลห้วยบง อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี และมีแนวทางตามกระแสพระราชดำรัสโดยสรุป ดังนี้

2.1.3.1 หลักการทฤษฎีใหม่ขั้นต้น

ให้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน ตามอัตราส่วน 30 : 30 : 30 : 10 ซึ่งหมายถึง พื้นที่ส่วนที่หนึ่งประมาณ 30% ใช้ขุดสระกักเก็บน้ำเพื่อกักเก็บน้ำในฤดูฝน และใช้เสริมการปลูกพืชในฤดูแล้งตลอดจนการเลี้ยงสัตว์ และพืชน้ำต่าง ๆ พื้นที่ส่วนที่สองประมาณ 30% ให้ปลูกข้าวในฤดูฝน เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวันสำหรับครอบครัวให้เพียงพอตลอดปี เพื่อตัดค่าใช้จ่าย และสามารถพึ่งพาตนเองได้ พื้นที่ส่วนที่สามประมาณ 30% ใช้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ พืชสมุนไพร ฯลฯ เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน หากเหลือบริโภคก็นำไปจำหน่ายได้ และส่วนที่สี่ประมาณ 10% เป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ ถนนหนทาง และโรงเรียนอื่น ๆ

2.1.3.2 ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สอง

เมื่อเกษตรกรเข้าใจในหลักการและได้ปฏิบัติในที่ดินของตนจนได้ผลแล้วก็ต้องเริ่มขั้นที่สองทฤษฎีใหม่ขั้นที่สอง คือ ให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ร่วมแรงร่วมใจกันดำเนินการในด้าน

1. การผลิต
2. การตลาด
3. การเป็นอยู่

4. สวัสดิการ
5. การศึกษา
6. สังคมและศาสนา

2.1.3.3 ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สาม

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สาม คือ ดัดต่อประสานงานเพื่อจัดหาทุนหรือแหล่งเงิน เช่น ธนาคาร บริษัท ร้านค้า เอกชนมาช่วยในการลงทุน และพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ฝ่ายเกษตรกรและฝ่ายธนาคารหรือบริษัทเอกชนจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน กล่าวคือ ^[11]

1. เกษตรกรขายข้าวได้ราคาสูง
2. ธนาคารหรือบริษัทเอกชนสามารถซื้อข้าวบริโภคได้ในราคาต่ำ
3. เกษตรกรซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคได้ในราคาต่ำ เพราะรวมกันซื้อเป็นจำนวนมาก
4. ธนาคารหรือบริษัทเอกชนจะสามารถกระจายบุคลากรเพื่อไปดำเนินการในกิจการต่าง ๆ ให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

2.1.4 เปรียบเทียบเศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่

ความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว โดยเฉพาะเกษตรกร เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน เทียบได้ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1

ความพอเพียงในระดับชุมชน และระดับองค์กรเป็น เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 ความพอเพียงในระดับประเทศเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3

2.1.4.1 การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง

พิจารณาจากความสามารถในการพึ่งตนเองเป็นหลัก ที่เน้นความสมดุลทั้ง 3 คุณลักษณะ คือ พอประมาณ มี เหตุมีผล และมีภูมิคุ้มกัน มาประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เป็นขั้นเป็นตอน รอบคอบ ระมัดระวัง พิจารณาถึงความพอดี พอเหมาะ พอควร และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ที่มีองค์ประกอบครอบคลุม ทั้ง 5 ประการ คือ

- 1) ด้านจิตใจมีจิตใจเข้มแข็งฝึกตนเองได้มีจิตสำนึกที่ดีเอื้ออาทร ประนีประนอมและนึกถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

2) ด้านสังคม มีความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รู้รักสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนและครอบครัว รู้จักหน้าที่กำลัง

3) ด้านเศรษฐกิจ ดำรงชีวิตอยู่อย่างพอดี พอมี พอกิน สมควรตามอัตภาพ และฐานะของตนประกอบอาชีพสุจริต ด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน ใช้ชีวิตเรียบง่าย โดยไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น มีรายได้สมดุลกับรายจ่าย รู้จักการใช้จ่ายของตนเองและครอบครัวอย่างมีเหตุผลเท่าที่จำเป็น ประหยัด รู้จักการเก็บออมเงินและแบ่งปันผู้อื่น

4) ด้านเทคโนโลยี รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการ และภูมินิเวศ พัฒนาเทคโนโลยีจาก ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

5) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ สามารถเลือกใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด

2.1.4.2 พิจารณาความรู้คู่คุณธรรม มีการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ในวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับดำรงชีวิต ใช้สติปัญญาในการตัดสินใจต่าง ๆ อย่างรอบรู้ รอบคอบ และมีเหตุผลที่จะนำความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้นมาปรับใช้อย่างมีขั้นตอนและระมัดระวังในการปฏิบัติ มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเพียรความอดทน และใช้สติปัญญาอย่างชาญฉลาดในการดำเนินชีวิตในทางสายกลาง^[20]

2.1.4.3 คุณธรรมที่ทุกคนควรจะศึกษาและน้อมนำมาปฏิบัติ มี 4 ประการคือ

ประการแรก คือ การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่ง ที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

ประการที่ 2 คือ การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในสัจจะความดี

ประการที่ 3 คือ ความอดทนอดกลั้นและอดออมที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัตย์สุจริตไม่ว่าด้วยเหตุประการใด

ประการที่ 4 คือ การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

คุณธรรม 4 ประการนี้ ถ้าแต่ละคนพยายามปลูกฝังและบำรุงให้เจริญงอกงามขึ้นโดยทั่วกันแล้ว จะช่วยให้ประเทศชาติ บังเกิดความสุข ความร่มเย็น และมีโอกาสที่จะปรับปรุงพัฒนาให้มั่นคง ก้าวหน้าต่อไปได้ดังประสงค์^[20]

2.1.4.4 วิธีการพัฒนาชีวิตโดยเศรษฐกิจพอเพียง

คนแต่ละคนมีชีวิตแตกต่างกันไปตามแบบแผนของสังคมที่สลับซับซ้อน เปลี่ยนแปลง และพัฒนาตลอดเวลา แต่ทุกคนก็ยังมี ความต้องการที่ประสบความสำเร็จในชีวิต โดยเฉพาะคนไทยที่อยู่ในประเทศไทยนั้นยังมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ที่ทรงชี้แนะและมอบแนวทางในการดำรงชีวิตในทางสายกลางที่สมดุล คือ มีความพอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกันภายใต้เงื่อนไขของความรู้ และคุณธรรม ที่เรียกว่า เศรษฐกิจพอเพียง ชีวิตความเป็นอยู่ของคนเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสังคม การเมืองการปกครอง และอื่น ๆ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นความจำเป็นพื้นฐานที่แต่ละคน มีระดับความต้องการไม่เท่ากัน เพราะแต่ละคนย่อมมีโอกาสของการพัฒนาการที่แตกต่างออกไป เช่น ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ การสร้างรายได้ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันด้านสังคมเริ่มต้นจากการดำรงชีวิต จะมองถึงความสามารถในการพึ่งตนเอง ความร่วมมือของคนในครอบครัวและคนรอบข้าง สมาชิกในสังคมยอมรับมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต เป็นต้น การพัฒนาชีวิตควรดำเนินการ ดังนี้^[23]

2.1.4.4.1 ค้นหาความต้องการของตนเองให้พบว่ามีความต้องการอะไร มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตอย่างไร เช่น ต้องการมีชีวิตที่มีอนาคตก้าวหน้า ความเป็นอิสระ มีเวลาเพื่อครอบครัวและสังคม มีทรัพย์สินเพียงพอ มีความสุข หลุดพ้นจากความยากลำบาก

2.1.4.4.2 วิเคราะห์ข้อมูลของตนเองและครอบครัว ซึ่งจะช่วยให้รู้สถานภาพ ฐานะเหตุของปัญหา ฐานะปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ฐานะผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม

ก. ศักยภาพของตนเอง เช่น ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ (ทักษะ) ชื่อเสียง ประสบการณ์ ความมั่นคง ความก้าวหน้า สภาพทางการเงิน การสร้างรายได้ การใช้จ่าย การออม คุณธรรมและศีลธรรม

ข. ศักยภาพของครอบครัว เช่น วิธีการดำรงชีวิต ภาวะเศรษฐกิจของครอบครัว ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี คุณภาพชีวิตคนในครอบครัว ฐานะทางสังคม ฐานะทางการเงิน ที่เป็นทรัพย์สินและหนี้สินของครัวเรือน รายได้รายจ่ายของครัวเรือน

2.1.4.5 วางแผนการดำเนินชีวิต

2.1.4.5.1 พัฒนาตนเอง ให้มีการเรียนรู้ต่อเนื่อง สร้างวินัยกับตนเอง โดยเฉพาะวินัยทางการเงิน

2.1.4.5.2 สร้างนิสัยที่มีความคิดก้าวหน้ามุ่งมั่นในเป้าหมายชีวิต หมั่นพิจารณาความคิด ตัดสินใจแก้ปัญหา เป็นระบบ โดยมีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และครอบครัว

2.1.4.5.3 หมั่นบริหารจัดการใจให้มีความซื่อสัตย์ สุจริต รักษาดี เสียสละ สามัคคี เทียงธรรม ศีลธรรม

2.1.4.5.4 ควบคุมจิตใจให้ตนเอง ประพฤติในสิ่งที่ดีงาม สร้างสรรค์ ความเจริญรุ่งเรือง

2.1.4.5.5 พัฒนาจิตใจ ให้ลด ละ เลิก อบายมุข กิเลส ตัณหา ความโกรธ ความหลง

2.1.4.5.6 เสริมสร้างและฟื้นฟูความรู้และคุณธรรมของตนเอง และครอบครัว เช่น เข้ารับการฝึกอบรม ฝึกทักษะ

2.1.4.5.7 ปรับทัศนคติในเชิงบวก และมีความเป็นไปได้

2.1.4.6 จดบันทึกและทำบัญชีรับ-จ่าย

2.1.4.7 สรุปผลการพัฒนาตนเองและครอบครัว โดยพิจารณาจาก

1) ร่างกายมีสุขภาพ สมบูรณ์ แข็งแรง
2) อารมณ์ดี ไม่เครียด มีเหตุมีผล มีความเชื่อมั่น มีระบบคิดเป็นระบบเป็นขั้นเป็นตอน มีแรงจูงใจ กล้าคิดกล้า ทำไม่ท้อถอย หรือหมดกำลังใจ เมื่อประสบปัญหาในชีวิต

3) สิ่งเหล่านี้ได้ลดละเลิก ได้แก่ รถป้ายแดง เงินพลาสติก โทรศัพท์มือถือ สถานะเงินออม เหล้า บุหรี่ การพนัน^[21]

กรมการพัฒนาชุมชน (2550 : 23) ได้อธิบายถึงการประยุกต์ใช้ เศรษฐกิจพอเพียงด้านเศรษฐกิจ คือ การอยู่อย่างพอดี ประกอบอาชีพสุจริต ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย โดยไม่เบียดเบียนตนเอง มีรายได้สมดุลกับรายจ่าย และสอดคล้องกับ บัณฑิต อ่อนลา (2542 : 39-42) ที่อธิบายถึง การน้อมนำแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพึ่งตนเองโดยการปลูกจิตสำนึกใน ครอบครัวให้เกิดความสำนึกที่จะ

เปลี่ยนรูปแบบจากเชิงพาณิชย์มาเป็นการผลิต เพื่อการมีชีวิตรอด และนำออกมาขาย เมื่อมีส่วนเกินจากการเก็บไว้บริโภค^[28]

2.1.5 แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยวิธีการพัฒนาชุมชน

ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนกระทรวงมหาดไทยมีแนวคิดในการพัฒนาแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วนคือ^[32]

ส่วนที่ 1 : แนวคิด เชื่อในพลังความสามารถของประชาชนว่าสามารถแก้ไข ปัญหาเศรษฐกิจของตัวเองและชุมชนได้โดยอาศัย ปัจจัยการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1) การบริหาร/การจัดการให้ ความสำคัญกับคณะกรรมการบริหารกลุ่ม สมาชิกกลุ่มให้มี ความรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการที่มีคุณภาพและมีคุณธรรม

2) ทุนให้กลุ่มได้รู้จักใช้ทุนจากแหล่งทุนภายนอกชุมชน ขณะเดียวกันให้มีการระดมทุนจากสมาชิกกลุ่มมาเป็นทุนในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม

3) การผลิตเน้นการผลิตที่มีประสิทธิภาพได้ที่มีคุณภาพสูงและปริมาณที่ผลิตได้เหมาะสมต่อความต้องการของตลาดทั้งภายในและภายนอกชุมชน

4) ตลาดให้ความสำคัญกับตลาดที่เป็นศูนย์กลางการซื้อ-ขาย กระจายผลผลิต เพื่อเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายของชุมชน เป็นกลไกผลักดันให้โครงการ/กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน ที่มีแต่เดิมสร้างขึ้นมาใหม่ให้มีความเคลื่อนไหวและสร้างขีดความสามารถการระดมปัจจัยทั้ง 4 มาพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

ทั้งนี้เพื่อให้ครอบครัวกลุ่มองค์กรและชุมชนได้เป็นเจ้าของธุรกิจของตนเองและดำเนินการทางเศรษฐกิจของตนเองได้อย่างแท้จริง โดยการสนับสนุนและส่งเสริมจากราชการ ธุรกิจเอกชน (NGOs) ซึ่งมีเป้าหมายการพัฒนา 3 ระดับคือ ระดับพื้นฐาน คือ การพัฒนาให้ชุมชน “พออยู่พอกิน” หมายถึง การผลิตให้เพียงพอต่อการบริโภคในครอบครัว ส่วนที่เหลือนำไปขายมีรายได้พอค้ำจุนครอบครัว ระดับปานกลาง คือ การพัฒนาให้ชุมชน “อยู่ดีกินดี” หมายถึง การผลิตเพื่อเพิ่มรายได้และมีเงินออม ระดับก้าวหน้า คือ การพัฒนาให้ชุมชน “มั่งมี ศรีสุข” หมายถึง การดำเนินธุรกิจและมีทรัพย์สินมากกว่าหนี้สิน

ส่วนที่ 2 : แนวทางการพัฒนา กำหนดไว้ 4 แนวทางที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน แต่ย่อยแนวทางจะประกอบด้วยกิจกรรมหลักและกิจกรรมย่อย ดังนี้

2.1) แนวทางการพัฒนาการบริหาร/จัดการกิจกรรมหลัก ประกอบด้วย

2.1.1) พัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

- 2.1.2) พัฒนาโครงสร้างองค์กร
- 2.1.3) พัฒนากิจกรรม
- 2.1.4) พัฒนาศูนย์วิทยากรวิศุ
- 2.1.5) พัฒนาศูนย์วิทยากรบุคคล
- 2.1.6) พัฒนาเครือข่ายในการดำเนินงานของกลุ่ม
- 2.2) การพัฒนาเงินทุน
 - 2.2.1) การพัฒนาเงินทุน
 - 2.2.2) ข้อมูลแหล่งเงินทุน
- 2.3) แนวทางการพัฒนาการผลิต กิจกรรมหลัก ประกอบด้วย
 - 2.3.1) พัฒนาการผลิต
 - 2.3.2) เทคโนโลยีการผลิต
 - 2.3.3) ข่าวดสารการผลิต
- 2.4) แนวทางการพัฒนาตลาดกิจกรรมหลัก ประกอบด้วย
 - 2.4.1) ส่งเสริมการตลาดในชุมชน
 - 2.4.2) พัฒนาธุรกิจชุมชน
 - 2.4.3) พัฒนาการเชื่อมโยงธุรกิจภายนอก
 - 2.4.4) พัฒนาการเป็นผู้ประกอบการ

ส่วนที่ 3: การดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนประกอบด้วย โครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจชุมชนทั้งทางอ้อมและทางตรง เช่น กิจกรรมพัฒนาเด็ก เยาวชน สตรี กิจกรรมพัฒนาเศรษฐกิจ และกิจกรรมสนับสนุนผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนดีเด่น เป็นต้น ^[32]

2.2 แนวคิดและทฤษฎีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

สุภางค์ จันทวานิช กล่าวไว้ในการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมว่าเป็นการวิจัยที่นำแนวคิด 2 ประการมาผสมผสานกัน คือ การปฏิบัติการ (Action) ซึ่งหมายถึง กิจกรรมที่โครงการ วิจัย จะต้องดำเนินการ และคำว่ามีส่วนร่วม (Participation) อันเป็นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของทุกฝ่ายที่เข้าร่วมกิจกรรมวิจัย ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาหรือสถานการณ์อันใด

อันหนึ่งแล้วร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินการจนกระทั่งสิ้นสุดการวิจัยโดย หมายถึงวิธีการที่ให้ผู้ถูกวิจัยหรือชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมวิจัย นับตั้งแต่การระบุปัญหาของการดำเนินการ การช่วยให้ข้อมูลและการช่วยวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนช่วยหาวิธีแก้ไขปัญหาหรือส่งเสริมกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ข้อมูลจากการทำวิจัยทุกขั้นตอนชาวบ้านเป็นผู้ร่วมกำหนดปัญหาของชุมชน และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา กระบวนการวิจัยจึงดำเนินไปในลักษณะของการแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างชาวบ้านกับผู้วิจัย เพื่อให้ได้ข้อสรุปเป็นขั้นตอน ๆ ส่วนกระบวนการสังเคราะห์ข้อมูลชาวบ้านจะค่อย ๆ เรียนรู้ด้วยตัวเอง การวิจัยแบบนี้จึงเป็นวิธีการที่สนับสนุนให้ชาวบ้านหรือตัวแทนในชุมชนเป็นคนสร้างองค์ความรู้ใหม่ ให้กับตนเองและชุมชน^[12]

ขนิษฐา กาญจนสินนท์ ให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง การวิจัยที่พยายามศึกษาชุมชน โดยเน้นการวิเคราะห์ปัญหา ศึกษาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา วางแผน และดำเนินการตามแผนในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการดำเนินการประเมินผล โดยที่ทุกขั้นตอนดังกล่าวสมาชิกชุมชนเข้าร่วมด้วย อันเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนได้เกิดการเรียนรู้ ได้พัฒนาตนเอง ในการทำงาน^[16]

พันธุ์ทิพย์ รามสูต อธิบายไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีหลักการสำคัญที่ให้ความเคารพต่อภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนระบบการสร้างความรู้ ซึ่งแตกต่างไปจากของนักวิชาการ โดยประกอบด้วย^[14]

1. ปรับปรุงความสามารถและพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน ด้วยการส่งเสริมระดับนักศึกษา และพัฒนาความเชื่อมั่นให้เกิดการวิเคราะห์/สังเคราะห์สถานการณ์ปัญหาของเขาเอง ซึ่งเป็นการนำเอาศักยภาพเหล่านี้มาใช้ประโยชน์
2. ให้ความรู้ที่เหมาะสมแก่ชาวบ้าน ตลอดจนมีการนำไปใช้อย่างเหมาะสม
3. สนใจปริทัศน์ของชาวบ้าน โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะช่วยเปิดเผยให้เห็นคำถามที่ตรงกับประเด็นปัญหา
4. การปลดปล่อยแนวความคิดเพื่อให้ชาวบ้านแบบคนยากจน ค่อยโอกาสสามารถมองความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเสรี มองสภาพการณ์และปัญหาของตนเอง วิเคราะห์วิจารณ์ ตรวจสอบสภาพข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

นิตยา เงินประเสริฐศรี กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกลยุทธ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงการเดินทางไปสู่การพัฒนา (Journey of Development) โดยมีการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่เป็นอยู่ไปสู่สิ่งที่สามารถเป็นไปได้ ทั้งในระดับปัจเจกชน และระดับสังคม โดยหัวใจสำคัญของการเปลี่ยนแปลงอยู่ที่กระบวนการวิจัย ซึ่งใช้แนวทางความร่วมมือ (Collaborative Approach) ระหว่างนักวิจัย กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทั้งนี้กระบวนการวิจัยจะต้องเป็นประชาธิปไตย ยุติธรรม มีอิสระ และส่งเสริมคุณค่าของชีวิต และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะเข้าร่วมสังเกต ตรวจสอบสถานการณ์ต่าง ๆ สะท้อนความคิดเห็นและความต้องการของตน ทรัพยากรที่มีอยู่ อุปสรรค และปัญหาที่ปรากฏอยู่ ตรวจสอบทางเลือกที่เป็นไปได้ และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีจิตสำนึกไปสู่การเปลี่ยนแปลงใหม่^[24]

2.2.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับจังหวัด ๑ กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการ 12 อุดมศึกษา ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้ดังนี้^[13]

1. เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นแต่ละแห่งเข้ามาร่วมศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล รวมทั้งการหาประเด็นปัญหาเชิงพัฒนา และวรรณกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนตนเองมิใช่ รอคอยแต่นักวิจัยและนักพัฒนามาดำเนินการให้
2. เพื่อให้ได้ข้อมูลความเป็นจริงแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม หรือมีความพอดีกับบริบทของชุมชนท้องถิ่นนั้น
3. เพื่อให้มีการขับเคลื่อนมวลสมาชิกเข้าด้วยกันเป็นกระบวนการของผู้มีความรับผิดชอบร่วมกัน เรียนรู้ด้วยกันและแก้ไขปัญหาไปพร้อมกัน

2.2.2 เป้าหมายและประโยชน์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

พันธุ์ทิพย์ รามสูต กล่าวว่า วัตถุประสงค์หลักของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนั้นมีหลายประการ ประกอบด้วย^[14]

- 2.2.2.1 ค้นหาความรู้พื้นฐานที่เป็นที่ยอมรับ และใช้กันอย่างแพร่หลาย
- 2.2.2.2 ส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างวัฒนธรรม

พื้นฐาน

2.2.2.3 สร้างคุณภาพระหว่างวิทยาศาสตร์ ความรู้ทางวิชาการและความรู้

2.2.2.4 ยอมรับในความไม่เท่าเทียมกันของภาวะสังคมเศรษฐกิจ

ส่วนเป้าหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นั้น อรุณรุ่ง
บุณชนันตพงศ์ ได้กล่าวไว้ ดังนี้

1. ชาวบ้าน ชุมชน ผู้ด้อยโอกาสจะตื่นตัว ได้รับการศึกษาเพิ่มมากขึ้นสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง มีความเชื่อมั่นในทางที่จะให้ความร่วมมือกัน หรือมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เพื่อก่อประโยชน์สูงสุดแก่ตนเองและชุมชน

2. ประชาชนได้รับการแก้ไขปัญหา ผู้ด้อยโอกาสมีโอกาสมากขึ้น การจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ มีการกระจายอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้งมีข้อมูลข่าวสารที่ส่งผลให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีต่อคนในชุมชน

3. มีวิจัยและพัฒนาได้เรียนรู้จากชุมชน ได้ประสบการณ์การทำงานร่วมกับชุมชน อันก่อให้เกิดความเข้าใจอันดี และเกิดแนวคิดในการพัฒนาตนเองของนักวิจัยและพัฒนาอย่างแท้จริง

4. ผลงานวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที เนื่องจากได้ลงมือทำกิจกรรมโดยอาศัย หลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เกิดการผนึกกำลังร่วมกัน^[15]

2.2.3 ระเบียบวิธีของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

กิจกรรมของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในทัศนะของกมล สูดประเสริฐ มีแตกต่างกันอยู่สองชุดซึ่งจำแนกได้ดังนี้

1) กิจกรรมการวิจัยปฏิบัติการ หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้ประสานงาน หรือผู้อำนวยการวิจัย โดยเป็นกิจกรรมการแสวงหาความรู้ของนักวิจัยตามโครงการ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในชุมชน พื้นที่เป้าหมายของผู้วิจัยแต่ละคน โดยจุดมุ่งหมายที่สำคัญของนักวิจัย คือ การสร้างรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามหลักการวิจัยเชิงวิทยาศาสตร์ และสามารถที่จะเผยแพร่แก่สังคมได้ โดยรูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลนั้น จะต้องเป็นรูปแบบที่สามารถแก้ไขปัญหาของ

ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ้นเปลืองเงินทองและก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายไม่มากนัก แต่ในเวลาเดียวกัน ก็ได้ผลตอบแทนจากการวิจัยค่อนข้างสูง

2) กิจกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการหรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน หรือเรียกว่า กิจกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการของชุมชน เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความพยายามในการแก้ไขปัญหาชุมชนของนักวิจัยที่ปฏิบัติการร่วมกันกับชุมชน โดยนักวิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน หรือเป็นผู้อำนวยความสะดวกวิจัย ซึ่งมีบทบาทหลักในการเป็นผู้ช่วยเหลือในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่แรกเริ่ม และค่อย ๆ ลดการช่วยเหลือลง และหวังว่าเมื่อดำเนินการวิจัยไปจนถึงสิ้นสุดโครงการแล้ว ประชาชนจะมีความรู้จากการเรียนรู้ร่วมกัน และสร้างพลังที่พอเพียงกระทั่งสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้โดยลำพังอย่างมีประสิทธิภาพ มีต้องรอรับการช่วยเหลือจากภายนอกอีก

2.2.4 การมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นวิธีการ (Means) สำคัญที่จัดว่าเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่ง และเป็นสาระสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมรูปแบบ มีสังกัปประการใดนั้น สามารถพิจารณาได้จากทัศนะของ ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ ซึ่งมีความเห็นว่า การมีส่วนร่วมเป็นสิทธิของประชาชนต่อการตัดสินใจนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดสรร (Allocation) และการใช้ประโยชน์ (Utilization) ของทรัพยากรเพื่อการผลิต ซึ่งเป็นความจำเป็นที่ประชาชนต้องเข้าร่วมในการวางแผน เพื่อการกินคืออยู่ดี และสามารถตอบสนองต่อสิ่งที่เข้าถึงซึ่งการพัฒนาให้คนจน ได้รับประโยชน์เพื่อการผลิต การบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะด้วย และการมีส่วนร่วมคือ การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับต่าง ๆ ทางการจัดการบริการทางการเมือง เพื่อกำหนดความต้องการของชุมชนของตน การมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดกระบวนการ และโครงสร้างที่ประชาชนสามารถที่จะแสดงออก ซึ่งความต้องการของตน การจัดลำดับความสำคัญ การเข้าร่วมในการพัฒนา และได้รับประโยชน์จากการพัฒนานั้นโดยเน้นการให้อำนาจในการตัดสินใจแก่ประชาชนในชนบท และเป็นกระบวนการกระทำที่ประชาชนมีความสมัครใจเข้ามามีส่วนในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อประชาชนเอง โดยให้ประชาชนได้มีส่วนในการตัดสินใจเพื่อตนเอง^[30]

ไพโรจน์ ชลารักษ์ อธิบายไว้ว่า หากพิจารณาในรูปของกระบวนการวิจัย การมีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ สามารถระบุได้ตามลำดับขั้น หรือกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้หลายขั้นตอน ซึ่งช่วยให้เห็นบทบาทหน้าที่ของผู้เข้าร่วมการวิจัยแต่ละฝ่ายได้อย่าง

ชัดเจน และในทางปฏิบัติแล้ว กระบวนการวิจัยก็ต้องดำเนินไปโดยความร่วมมือกับทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบสิ้นกระบวนการ ดังต่อไปนี้^[31]

1) ขั้นการศึกษาบริบท ในขั้นนี้ นักวิจัยจะทำการกำหนดพื้นที่หรืออาณาบริเวณที่จะทำการศึกษาวิจัยเพื่อทำประชาคม โดยมีนักพัฒนาประชาสัมพันธ์ชักชวนให้ชาวบ้านเข้าร่วม และชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมการวิจัย

2) ขั้นกำหนดปัญหา ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยสรุปคำถามหรือปัญหา รวมทั้งอธิบายเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของการแก้ไขปัญหาให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เห็นภาพและเกิดความเข้าใจตรงกัน ส่วนนักพัฒนาทำความเข้าใจประเด็นปัญหาและมองถึงผลของการวิจัยได้อย่างชัดเจน และครอบคลุมส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ และชาวบ้านได้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้ข้อมูล และแสดงความคิดเห็น/ความต้องการ ซึ่งโดยความเป็นจริงแล้ว การวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับสภาพจริงที่เกิดขึ้น หรือสอดคล้องกับความต้องการพัฒนาที่ประสงค์ได้นั้น ขอมหลักไม่พ้นการที่นักวิจัยจะต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในชุมชนท้องถิ่น รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาท และความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย ขั้นการกำหนดปัญหาร่วมกับชาวบ้านในชุมชน จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้วิจัยจะต้องดำเนินการให้เกิดผลอย่างแท้จริง ก่อนจะเริ่มดำเนินงานในขั้นตอนอื่น

3) ขั้นการวางแผนปฏิบัติงานวิจัย ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยจัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงานวิจัยให้ชัดเจน รวมทั้งระบุด้วยว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำวิจัยแต่ละฝ่ายจะมีส่วนร่วมอะไร และอย่างไร เมื่อใดบ้าง พร้อมทั้งแผนการปรับปรุง หรือปรับเปลี่ยนวิธีการวิจัย ส่วนนักพัฒนาจะเข้าร่วมปฏิบัติการวิจัยโดยติดตามผลการดำเนินงานวิจัยทุกขั้นตอน และคอยตรวจสอบผลของการดำเนินงานว่ามีสิ่งใดที่ผิดพลาด หรือไม่เป็นไปตามแผนหรือเป้าหมาย หรือมีสิ่งใดที่เกิดแทรกซ้อนขึ้นมาหรือไม่ โดยชาวบ้านนั้น จะเข้ามีส่วนร่วมลงมือในการปฏิบัติงานวิจัยตามแผน และตรวจสอบผลว่าพึงพอใจหรือไม่

4) ขั้นการติดตาม ตรวจสอบและปรับปรุง รวมทั้งการแก้ไขระหว่างกรปฏิบัติงานวิจัย ในขั้นนี้ นักวิจัยที่ส่วนร่วมโดยการพิจารณาหาทางปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติการวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยอาศัยข้อมูลจากทุกฝ่าย แล้วนำมาทำการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมเพื่อการดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย โดยนักพัฒนาจะเข้ามีส่วนร่วมด้วยการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานวิจัย และประเมินว่าผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ เป็นต้น และประชาชนหรือ

ชาวบ้านจะเข้าร่วมด้วยการรับรู้ถึงการปรับเปลี่ยนการปฏิบัติงานตามที่นักวิจัยกำหนด รวมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) ที่แสดงถึงความพึงพอใจ และความสำเร็จของการดำเนินการวิจัย

5) ขั้นการสรุปผลการวิจัย ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยจะทำการสรุปผลการวิจัย และเรียบเรียงเป็นรายงานการวิจัยออกเผยแพร่ นักพัฒนามีส่วนร่วมด้วยการรับทราบและตรวจสอบ ประเมินผลการวิจัยว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง โดยชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมด้วยการให้ข้อมูลย้อนกลับผลของการวิจัยว่าพึงพอใจ และได้ผลตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ และแสดงความคิดเห็นอื่นประกอบข้อมูลด้วยว่าเพราะเหตุใด^[30]

2.3 ประวัติ ความเป็นมา และการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านผลิตข้าวซ้อมมือ

2.3.1 ประวัติความเป็นมา หมู่บ้านโคกอิฐ-โคกใน

1) อำเภอตากใบ

อำเภอตากใบเป็นอำเภอหนึ่งในจำนวน 13 อำเภอ ของจังหวัดนราธิวาส มีพื้นที่ประมาณ 253.45 ตารางกิโลเมตร หรือ 158,125 ไร่ อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของ จังหวัดนราธิวาส ทิศเหนือจรดอ่าวไทย ทิศทิศตะวันออก ติดต่อกับรัฐกลันตัน (ประเทศมาเลเซีย) ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอสุไหงโก-ลกและอำเภอสุไหงปาดี ทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอสุไหงปาดีและอำเภอเมืองนราธิวาส^[20]

ลักษณะภูมิประเทศของอำเภอตากใบ มีลักษณะทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งทะเลแบบที่ราบลูกคลื่น เนื่องจากการทับถมของน้ำทะเลทำให้มีสันทรายเป็นแนวยาว สลับกับที่ลุ่มน้ำขังอยู่ตลอดปี เรียกว่า “พรุ” และมีแม่น้ำที่สำคัญ ได้แก่

1. แม่น้ำตากใบ เป็นแม่น้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนของกระแสน้ำ ในทะเลประกอปกกับคลื่นได้ซัดทรายเข้าหาฝั่งทำให้เป็น สันทราย ส่วนภายในลึกลงเป็นแนวยาวจึงเกิดเป็นแม่น้ำที่มีความยาวประมาณ 9 กิโลเมตร และไหลไปบรรจบกับแม่น้ำโก-ลก ที่บ้านตาบา อำเภอตากใบ

2. แม่น้ำโคกใน เป็นแม่น้ำกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับมาเลเซีย ต้นน้ำอยู่ที่อำเภอแว้งและไหลลงสู่อ่าวไทยที่อำเภอตากใบ มีความยาวประมาณ 103 กิโลเมตร แต่ช่วงที่ไหลผ่านอำเภอตากใบจะมี ความยาวประมาณ 18 กิโลเมตร

3. แม่น้ำบางนรา ต้นน้ำอยู่ที่อำเภอสุโขทัย และไหลลงสู่อ่าวไทยที่อำเภอเมืองนราธิวาส มีความยาว ประมาณ 60 กิโลเมตร ช่วงที่ไหลผ่านอำเภอดากโบจะมีความยาว ประมาณ 22 กิโลเมตร

สภาพภูมิอากาศเป็นแบบร้อนชื้น 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายน และฤดูฝนระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ของปีถัดไป ฝนตกมากที่สุดคือระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนธันวาคมของทุกปี อำเภอดากโบ มีพื้นที่ทำการเกษตร 84,373.50 ไร่ เป็นพื้นที่เพื่อการทานามากที่สุด คือ 43,012 ไร่ แยกเป็นพื้นที่นาจริง 20,893.50 ไร่ และเป็นนาร้าง 227.50 ไร่ รองลงมาเป็น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และไม้ผล ตามลำดับ ตำบลที่มีการทานมากที่สุด คือ ตำบลเกาะสะท้อน ตำบลโฆษิต ตำบลพร่อน ^[20]

ภาพที่ 1.2 แผนภูมิแสดงพื้นที่ทำการเกษตรของอำเภอดากโบ

2) ตำบลพร่อน มีจำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น 6 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ 1 บ้านปลักช้าง

หมู่ 2 บ้านโคกอิฐ-โคกโน

หมู่ 3 บ้านใหญ่

หมู่ 4 บ้านโคกมะม่วง

หมู่ 5 บ้านโคกยาง

หมู่ 6 บ้านวัดใหม่

3) ประชากร และการประกอบอาชีพ

จำนวนประชากรทั้งสิ้น จำนวน 4,462 คน ชาย 2,161 คน และหญิง 2,301 คน จำนวนหลังคาเรือนทั้งหมด 1,362 ครัวเรือน อาชีพที่สำคัญตามลำดับ ดังนี้

1. อาชีพด้านการเกษตร ประชากรส่วนใหญ่ มีอาชีพการทำนา ทำสวน ประมง เลี้ยงสัตว์ และหัตถกรรม อาชีพรับราชการ และอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพหนึ่งที่มีประชาชนที่มีระดับ การศึกษาสูงขึ้นยึดเป็นอาชีพหลักทำรายได้สูง และมีความเสี่ยงน้อย

2. อาชีพค้าขาย เช่น ร้านค้าของชำ ผู้ค้าส่ง และพ่อค้า แม่ค้าตามตลาดนัด เป็นต้น

3. อาชีพบริการ เช่น ร้านตัดผม เสริมสวย อยู่ซ่อมรถ เป็นต้น

4. อาชีพอื่น ๆ เช่น นายหนา ทนายความ และรับเหมาก่อสร้าง

ตำบลพร่อน ยังประกอบไปด้วย ตลาดนัดชุมชน 3 แห่ง โรงเรียนขนาดกลาง 1 แห่ง ร้านค้าวัสดุก่อสร้าง รวม 1 แห่ง ด้านการศึกษายังประกอบไปด้วย โรงเรียนระดับประถมศึกษา 4 แห่ง ศูนย์การเรียน 1 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน/ห้องสมุดประชาชน 7 แห่ง

จุดเด่นของพื้นที่ พื้นที่เหมาะแก่การทำเกษตร ตั้งอยู่ใกล้ตลาดสำคัญ 2 แห่ง คือตลาดตาบา และตลาดสุโหงโก-ลก อยู่ใกล้จุดออกไปยังประเทศมาเลเซีย 2 แห่ง คือด่านศุลกากรตากใบ ด่านศุลกากรอำเภอสุโหงโก-ลก พื้นที่เหมาะแก่การทำธุรกิจ เพราะมีความปลอดภัยสูงเมื่อเทียบกับที่อื่น ประชาชนส่วนใหญ่มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่เอื้อต่อการพัฒนา ประชาชนมีธรรมาภิบาลที่ดี^[5]

4) บ้านโคกอิฐ-โคกโน

ลักษณะภูมิประเทศ บ้านโคกอิฐ-โคกโน เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านโคกไผ่ หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส มีพื้นที่ทั้งหมด 6,915 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม และมีที่ดอนเป็นที่ตั้งชุมชน ลักษณะดินมี 2 ประเภท คือ ดินบนพื้นที่ดอน เป็นทรายจัด มีชั้นดานอินทรีย์แทรกอยู่ที่ระดับความลึกประมาณ 70-100 เซนติเมตร ส่วนบริเวณ ที่ลุ่มเป็นดินเปรี้ยวจัด มีปัญหาในการใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ประชากรในหมู่บ้านมี 14 ครัวเรือน มีที่ดินถือครองครอบครัวยุ่ ละ 7-9 ไร่ หรือเฉลี่ย 7.4 ไร่ พื้นที่ทำนาก่อนปี 2533 ถูกทิ้งร้างว่างเปล่าเนื่องจากมีปัญหาดินเปรี้ยว น้ำท่วมและขาดน้ำในช่วงแล้ง ดินขาดความอุดม

2.3.2 การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านข้าวหอมมือ

ความเป็นมาของกลุ่มแม่บ้านข้าวหอมมือ เมื่อปีงบประมาณ 2543 สำนักงานเกษตรอำเภอตากใบ ได้รับอนุมัติงบประมาณ จำนวน 10,000 บาท จากกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ดำเนินการโครงการเสริมสร้างรายได้แก่เกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์สาขาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักงานเกษตรอำเภอตากใบได้พิจารณาโครงการลงในพื้นที่บ้านโคกอิฐ-โคกโน ซึ่งเป็นศูนย์สาขาที่ 4 โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ได้จัดประชุมสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร และให้เสนอกิจกรรมที่จะดำเนินการเพื่อเป็นการเสริมรายได้ให้กับครอบครัวเกษตรกร มติที่ประชุมได้เสนอให้มีการผลิตข้าวหอมมือ “เพื่อจำหน่ายและเป็นการใช้ประโยชน์จากการผลิตข้าวที่เหลือจากบริโกล” โดยใช้ข้าวหอมกระดังงาเป็นพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรในอำเภอตากใบใช้เพาะปลูกมาก และเป็นข้าวพื้นเมืองดั้งเดิมของชาวอำเภอตากใบ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกโน ได้นำข้าวหอมกระดังงามาแปรรูปเป็นข้าวหอมมือเพื่อเพิ่มมูลค่า ซึ่งพบว่าเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคที่ใส่ใจในเรื่องของสุขภาพ เนื่องจากข้าวหอมกระดังงามีคุณค่าทางโภชนาการที่สูง ผลจากการประชุมมีการรับสมัครสมาชิกเข้าร่วมโครงการ จำนวน 20 ราย และทำการคัดเลือกคณะกรรมการบริหารกลุ่ม ประกอบด้วย^[5]

นางหม่อง	ทองเครือ	ประธานกรรมการ
นางจริยา	ทองเครือ	รองประธาน
นางติ่ม	ขวัญคง	เหรัญญิก
นางท่อม	แดงขำ	ประชาสัมพันธ์
นางสาวจรรยา	คงทิพย์	เลขานุการ

ที่ประชุมมอบหมายให้นายกลม เทพพรหม นายสิทธิ อีทรภาพ และนายนุ้ย คงประเสริฐ เป็นผู้ร่วมกันจัดทำอุปกรณ์ในการผลิตข้าวหอมมือ และสมาชิกพ่อบ้านช่วยกันสร้างโรงเรือน และสามารถผลิตข้าวหอมมือจำหน่ายได้ โดยกลุ่มรับซื้อข้าวหอมกระดังงาจากสมาชิกมาผลิตข้าวหอมมือ

ต่อมาในปี 2544 กรมส่งเสริมการเกษตร ได้อนุมัติเงินอุดหนุน จำนวน 100,000 บาท เพื่อจัดสร้างโรงเรือน และปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ ปัจจุบันกลุ่มสามารถผลิตข้าวหอมมือจำหน่ายได้ประมาณ 300-400 กิโลกรัมต่อเดือน คิดเป็นมูลค่า 6,000-8,000 บาทต่อเดือน โดยจัดสรรรายได้ให้กับสมาชิก 80% เข้ากลุ่ม 20% ของกำไรทั้งหมด แม่บ้านได้ประชุมสมาชิกจำนวน 20 คน เพื่อการเพิ่มมูลค่าข้าวเปลือก โดยการนำมาทำเป็นข้าวหอมมือ ระดมทุนส่วนตัวก่อสร้าง

โรงเรียนชั่วคราว และทำครกสีข้าวซ้อมมือแบบโบราณ และครกตำ (ครกกระต๋อง) ต่อมาได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นเงิน 10,00 บาท และได้รับงบประมาณเพิ่มเติมจากงบโครงการเพิ่มรายได้นอกภาคเกษตร เป็นเงิน 100,000 บาท เพื่อก่อสร้างโรงเรียนแปรรูปข้าวซ้อมมือ และสนับสนุนการบรรจุภัณฑ์ (ถุงพลาสติก) ต่อมาในปี 2548 ได้ยื่นขอจดทะเบียนได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ณ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำ ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส มีจำนวนสมาชิกจำนวน 10 คน จนปัจจุบันมีสมาชิกเข้าร่วมกลุ่มทั้งหมด 20 คน ^[20]

2.3.3 ข้าวซ้อมมือ หอมกระดังงา

ข้าวเป็นอาหารของมนุษย์มานานกว่า 5,000 ปี จวบจนกระทั่งทุกวันนี้ประชากร 2/3 ของโลกก็ยังบริโภคข้าวเป็นหลัก ข้าวซ้อมมือเป็นธัญพืชไม่ขัดสี ซึ่งมีสารอาหารหนาแน่น ในส่วนของจมูกข้าวและกาบใย อาหารในส่วนของรำข้าว (โดยทั้ง 2 ส่วนนี้มักถูกขัดสีทิ้งในกระบวนการทำให้ข้าวขาว) งานวิจัยพบว่า ผู้ที่บริโภคข้าวซ้อมมือหรือข้าวขาวจะรับประทานไขมันและน้ำตาลน้อยกว่า แต่รับประทาน วิตามิน แร่ธาตุ ผลไม้ และถั่วมากกว่าคนที่ไม่รับประทานข้าว งานวิจัยยังพบว่า ประชากรที่ รับประทานข้าวจะมีปัญหาเรื่องน้ำหนักตัว ความดันโลหิตสูง และ อ้วนลงพุงน้อยกว่า

ข้าวหอมกระดังงามีลักษณะเฉพาะ คือ เป็นเมล็ดข้าวสารสีน้ำตาลเข้ม เมื่อถูกกะเทาะเปลือกออกแล้ว จะมีสีแดงเลือดหมู นุ่มมีกลิ่นหอม คล้ายดอกกระดังงา ข้าวหอมกระดังงาเพาะปลูกมากมากใน ตำบลพร่อน ประมาณร้อยละ 60 ของพื้นที่ ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของข้าวพันธุ์หอมกระดังงา โดยในสมัยอดีตชาวนามักจะปลูกไว้เพื่อนำไปถวายพระสงฆ์ในโอกาสสำคัญต่าง ๆ และใช้ในการหุงรับแขกบ้านแขกเมือง เมื่อนำมาหุงเป็นข้าวสุกแล้วมีความนุ่มและกลิ่นหอมน่ารับประทานมาก ปัจจุบันได้รับความนิยมจากผู้บริโภคเป็นจำนวนมากมีความเหมาะสมกับการนำมาผลิตเป็นข้าวซ้อมมือ เมล็ดข้าวสารค่อนข้างเล็กเป็นข้าวนาปี ที่ต้องปลูก เฉพาะได้ในช่วงนาปี เท่านั้นเป็นพันธุ์ข้าวที่มีจำนวนต้นตออ่อน เมื่อรวงข้าวแก่จัดลำต้นจะล้มกระจัดกระจายไปคนละทิศทาง ทำให้มีความยากลำบากต่อการเก็บเกี่ยวซึ่งไม่เหมือนกับข้าวพันธุ์อื่น ๆ ที่มีลำต้นที่แข็งแรงไม่ล้มได้ง่าย ลำต้นสีม่วง รวงข้าวมีสีน้ำตาลอมม่วง มีอายุการเก็บเกี่ยวประมาณ 120-150 วัน และคุณลักษณะของข้าวสังข์หยดซึ่งเป็นข้าวพันธุ์พื้นเมืองของภาคใต้อีกชนิด หนึ่งที่มีลักษณะที่ใกล้เคียงกับพันธุ์ข้าวหอมกระดังงา แต่มีชื่อแตกต่าง คือ ไม่มีกลิ่นหอมเวลานำไปหุงเป็น ข้าวสุก

และมีความอ่อนนุ่มมากกว่าข้าวหอมกระดังงาเป็นช้าวนาปี มีอายุการเก็บเกี่ยวที่ใกล้เคียงกับข้าวหอมกระดังงา^[17]

2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุพาศน์ ตั้งตระกูลทรัพย์ (2551 : 108) ได้ศึกษา เรื่อง วิถีชีวิตชุมชน อัมพวา กับ เศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัย พบว่าวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจ คนในชุมชนอัมพวาส่วนใหญ่ไม่ได้ทำการเกษตรแต่มีอาชีพหลัก คือ รับราชการ รองลงมา คือ ค้าขาย เกษตรกรรมและรับจ้างตามลำดับ มีรายได้ ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 5268.23 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน รายได้นอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 10,81.84 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน รายจ่ายในภาคเกษตรเฉลี่ย 3970.87 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน เงินออมสะสมเฉลี่ย 27,573.36 บาทต่อครัวเรือนต่อปี มีหนี้สะสมในระบบเฉลี่ย 2634.11 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือนและหนี้สะสม นอกกระบบเฉลี่ย 10,011.20 บาทต่อครัวเรือน มีการให้บริการ Home Stay ร้อยละ 7.20 มีการให้บริการท่องเที่ยว ร้อยละ 33.00 และมีการให้บริการนวดสปาสมุนไพรแก่นักท่องเที่ยว ร้อยละ 35.70 การผลิตและการบริโภคมีการปลูกพืชไว้บริโภคเอง ร้อยละ 36.10 รองลงมาปลูกพืชเพื่อไว้ ขาย ร้อยละ 33.30 และปลูกพืชไว้บริโภคและค้าขาย ร้อยละ 30.60

วิถีชีวิตด้านสังคม พบว่า คนในชุมชนอัมพวา มีอายุ 46 ปี มีการศึกษาระดับอุดมศึกษามีสถานภาพสมรส โดยส่วนใหญ่ทำงานในพื้นที่ชุมชนและร้อยละ 95 ขึ้นไป มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในครอบครัวและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้าน คนในชุมชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 95 มีการรวมกลุ่มกัน ผู้นำในชุมชนเป็นที่เคารพนับถือได้รับการยอมรับ จากชุมชน และมีความสามัคคี

วิถีชีวิตด้านวัฒนธรรม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 100 มีศาสนสถานเป็นศูนย์รวมจิตใจ มีความเชื่อความศรัทธาในพุทธศาสนา และร้อยละ 90 ชุมชนคงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ คือ การเคารพผู้อาวุโส และร้อยละ 96 มีสภาพภูมิประเทศเหมาะสมในการตั้งถิ่นฐาน เช่น ตลาดน้ำ การใส่บาตรริมคลองทางเรือ และร้อยละ 65 วิถีชีวิตในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากส่วนใหญ่ใช้ การคมนาคมทางบก^[25]

วิถีชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ร้อยละ 80.30 ยังมีทรัพยากรดินที่อุดมสมบูรณ์ร้อยละ 96.20 ยังมีน้ำอุดมสมบูรณ์ และร้อยละ 83.80 ชุมชนมีวิถีกำจัดขยะด้วยการเผาและขุดหลุมฝังกลบ

สำราญ จุช่วย (2554 : 153) ได้ศึกษาการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนบางขุนนุ ภายใต การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า คนในชุมชนบางขุนนุมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ดั้งเดิม รักในผืนดินที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร สืบทอดประเพณีของบรรพบุรุษ ทำการเกษตร ด้วยวิธีทางธรรมชาติเพื่อรักษารสชาติของผลผลิตไว้ และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในครอบครัว ^[27]

อำนวยการ ใหญ่ยิ่ง และคณะ (2554 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการศึกษารวมชนเพื่อ รองรับ กิจกรรมการเกษตรเชิงนิเวศตามแนวพระราชดำริของเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาบ้านร่อง เย็น อำเภอสองจังหวัดแพร่ พบว่า ข้อสรุปเกี่ยวกับทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของบ้านร่องเย็น มี เอกลักษณะและโดดเด่น ด้านการเกษตรที่มีความหลากหลาย เช่น การปลูกข้าว ยาสูบ พืชผักสวน ครัว ไม้ผล การเลี้ยงปลา อีกทั้งพิธีกรรมความเชื่อในเชิงเกษตรที่ยังคงอยู่ รวมทั้งเอกลักษณ์ความ เป็นวิถี ล้านนาตะวันออกของประเทศไทย ที่ยังแสดงให้เห็นถึงความเป็นสังคมอยู่เย็นเป็นสุข บรรยากาศ ความอบอุ่นในการเอาใจใส่แบบญาติพี่น้อง การพึ่งพาช่วยเหลือ รวมถึงวัฒนธรรมการ ให้ที่สามารถพบได้ที่บ้านร่องเย็น และที่สำคัญ คือ วัฒนธรรมความพอเพียงหรือการใช้ชีวิตอย่าง พอเพียง โดยสังเกตจากการเก็บพืชผักจากพื้นที่ในบ้านหรือจากเพื่อนบ้าน การร่วมแรงร่วมใจ ช่วยเหลือกิจกรรม ของชุมชน การนำพืชผลทางการเกษตรมาขายในตลาดชุมชน ซึ่งคนในชุมชน ส่วนใหญ่เป็นผู้ปลูก พืชและเลี้ยงสัตว์ หรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์นำมาขายแลกเปลี่ยนกันในตลาด ของชุมชนบ้านร่องเย็น ซึ่งเป็นราคาที่ทุกคนยอมรับได้ ราคาถูก ปริมาณได้มากกว่าตลาดกลางใน แห่งอื่น ^[27]

นั่นหมายความว่าชุมชนบ้านร่องเย็นส่วนใหญ่ มีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักการแนวคิด เศรษฐกิจ พอเพียง และจากการศึกษาทำให้ชุมชน บ้านร่องเย็นได้ร่วมกันตัดสินใจใช้การท่องเที่ยว มาเป็น ทางเลือกในการพัฒนาชุมชน เนื่องจากการวิเคราะห์ที่พิจารณาว่าเป็นการลงทุนน้อย เพราะ ใช้ ทรัพยากรของบ้านร่องเย็นที่มีอยู่แล้วมาจัดการเพิ่มมูลค่าของทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว ส่วนเรื่องอื่น ๆ ที่ชุมชนต้องการให้มีการพัฒนา ส่วนใหญ่มีอยู่ในแผนการพัฒนาขององค์การบริหารส่วน ตำบลทุ่ง น้าว ดังนั้น การนำการท่องเที่ยวมาใช้ในการพัฒนาชุมชน จะต้องได้รับความรู้และความ เข้าใจอย่าง ลึกซึ้ง และเกิดผลกระทบน้อยที่สุดกับวัฒนธรรมธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม หรือสังคม อีกทั้งการจัด การ ท่องเที่ยวนั้นจะต้องใช้หลักการของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เพื่อชุมชนมองว่าเป็น เพียงอาชีพเสริม และจะต้องไม่กระทบต่อวิถีดั้งเดิมหรืออาชีพหลักของตน ^[27]

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ควบคู่กันไป โดยศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มบุคคลสำคัญในท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชน กรณีศึกษาการผลิตข้าวซ้อมมือของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงหลวง จังหวัดนราธิวาส โดยได้นำเสนอการวิจัย ดังนี้

- 3.1 แบบแผนการวิจัย
- 3.2 กลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้การเก็บข้อมูล
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 แบบแผนการวิจัย

3.1.1 รูปแบบการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ควบคู่กันไป โดยศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนความคิดเห็นและเจตคติของชาวบ้าน ตลอดจนผู้ที่มีส่วนสนับสนุนส่งเสริมการรวมพลัง เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน โดยเฉพาะกรณีการผลิตข้าวซ้อมมือของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงหลวง จังหวัดนราธิวาส เน้นการศึกษาที่ให้ความสำคัญในการเก็บข้อมูลเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1.2 พื้นที่เป้าหมายดำเนินการ

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโคกอิฐ-โคกใน, ชุมชนบ้านโคกอิฐ-โคกใน หมู่ที่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงหลวง จังหวัดนราธิวาส

3.1.3 ตัวแปรที่ศึกษา

3.1.3.1 สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร บ้าน
โคกอิฐ-โคกใน

3.1.3.2 แนวคิดของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน

3.1.3.3 เพื่อศึกษากิจกรรมการรวมกลุ่ม ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้าน
โคกอิฐ-โคกใน

3.1.3.4 แนวคิดของบุคคลสำคัญในท้องถิ่น

3.1.4 ขั้นตอนการดำเนินการ

3.1.4.1 จัดทำโครงการวิจัยส่งให้ มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์
เพื่อพิจารณาและอนุมัติตามระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง

3.1.4.2 เมื่อโครงการวิจัยได้รับการอนุมัติ ผู้วิจัยประสานกับทางนายก
องค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน หมู่ที่ 2 ตำบลพร่อน
อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เพื่อสะดวกในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล

3.1.4.3 วางแผนผู้ช่วยผู้วิจัยเพื่อเก็บข้อมูลในระดับพื้นที่

3.1.4.4 การดำเนินการเก็บข้อมูล ติดตามการดำเนินการผลิตข่าวซ้อมมือ
พร้อมสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วนถูกต้อง

3.1.4.5 ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล ประเมิน บันทึกและวิเคราะห์
ข้อมูล

3.1.4.6 เขียนรายงานผลการศึกษิตตามโครงการวิจัยที่วางไว้

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ผลิตข่าวซ้อมมือในปัจจุบัน

ที่ตั้ง โรงเรียน เลขที่ 65 หมู่ที่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส
มีสมาชิก จำนวน 20 คน ประกอบด้วย

3.2.1.1 นางหม่อง ทองเครือ

3.2.1.2 นางบุญสม คำกระเด็น

3.2.1.3	นางสาวสุกัญญา	ศรีรัตน์
3.2.1.4	นางสาวสุमितตรา	แซ่คู่
3.2.1.5	นางฉิน	คำกระเด็น
3.2.1.6	นางบุญทอง	คำกระเด็น
3.2.1.7	นางสาววนิดา	คงประเสริฐ
3.2.1.8	นางจี	เสาร์เพ็ชร
3.2.1.9	นางนวลนภา	ทองไกร
3.2.1.10	นางสาวหวน	ทองเครือ
3.2.1.11	นางสมฤดี	ชาญแท้
3.2.1.12	นางสาวจรูญ	คงทิตย์
3.2.1.13	นางแต้	เสาร์เพ็ชร
3.2.1.14	นางสาวจิว	ทองเครือ
3.2.1.15	นางบุญเที่ยง	ชาญแท้
3.2.1.16	นางวิน	คงประเสริฐ
3.2.1.17	นางจ้อย	ทองเครือ
3.2.1.18	นางดี	อินทภาพ
3.2.1.19	นางสาวชุลีภรณ์	คำกระเด็น
3.2.1.20	นางเจต	คำกระเด็น

3.2.2 กลุ่มบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

จำนวน 20 คน

3.2.2.1	นายโชค	เสาร์พุด	หัวหน้ากองช่าง อบต.ไพรวัน
3.2.2.2	นางสาวจันจิรา	ขุนพรม	ไทยอาสาป้องกันชาติ อ.ตากใบ
3.2.2.3	นางสาวนริษา	ไชรัตน์	เจ้าหน้าที่ กสน.อ.ตากใบ
3.2.2.4	นางสาวณัฐรดา	ชูรัชย์	เจ้าหน้าที่ กสน.อ.ตากใบ
3.2.2.5	นางเบญจพร	วงศ์เยี่ยม	ข้าราชการตำรวจ
3.2.2.6	นายสุวัฒน์ชัย	จันทร์คง	ผู้ใหญ่บ้าน ม.6 ต.พร่อน
3.2.2.7	นายกำพล	จินดาเพชร	ผู้ใหญ่บ้าน ม.2 ต.พร่อน

3.2.2.8	นายสุพงษ์	เทพพรหม	กำนัน ม.4 ต.พร่อน
3.2.2.9	นายกาหลง	แดงสุวรรณ	นายก อบต.พร่อน
3.2.2.10	นายสุรัชย์	นวลมาก	เจ้าหน้าที่กรมทรัพยากรน้ำ
3.2.2.11	นายชาญวิทย์	รังเสาร์	นิติกรเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดนราธิวาส
3.2.2.12	นางสาวท	หลิหลิ้ม	อาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้าน (อสม)
3.2.2.13	นายทวีลาภ	สังข์สุวรรณ	พนักงานสำรวจข้อมูล กรมชนารักษ์พื้นที่นราธิวาส
3.2.2.14	นางสาวสุมิศตรา	แซ่คู่	ชาวบ้าน
3.2.2.15	นางฉัญฉุฉนันท์	เพชรพันธ์	ผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาล นราธิวาสราชนครินทร์
3.2.2.16	นางศิริลักษณ์	มณีแสง	ผู้ช่วยพยาบาล โรงพยาบาลตากใบ
3.2.2.17	นายเฉลิมเกียรติ	ตั้งโชโต	ข้าราชการบำนาญ
3.2.2.18	นายประจักษ์	เทพคุณ	อาจารย์ มหาวิทยาลัยนราธิวาส ราชนครินทร์
3.2.2.19	นางลักษมี	แสงสุวรรณ	ธุรกิจส่วนตัว
3.2.2.20	นายอนุสรณ์	แซ่ลิ้ม	ธุรกิจส่วนตัว

3.3 เครื่องมือที่ใช้การเก็บข้อมูล

3.3.1 การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน หลังจากนั้นได้นำแนวคิดมาสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ด้วยการผลิตข้าวซ้อมมือ กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

ผู้วิจัยได้ร่างแบบสอบถาม เป็น 4 ฉบับ ประกอบด้วย แบบสอบถามที่ 1 เกี่ยวกับ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร แบบสอบถามที่ 2 เกี่ยวกับ

แนวคิดกลุ่มบุคคลสำคัญในท้องถิ่น แบบสอบถามที่ 3 การสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการผลิตข้าวซ้อมมือของกลุ่ม และแบบสอบถามที่ 4 แนวความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้านเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง จึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้ไข หลังจากแก้ไขแล้วได้นำไปทดลองใช้กับกลุ่มแม่บ้าน (บ้านบางน้อย) แล้ว จึงนำมาทดลองเก็บข้อมูลกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกโน และบุคคลสำคัญในท้องถิ่น การสนทนากลุ่มแม่บ้านเมื่อได้ทดลองถามแล้วพบข้อบกพร่องของแบบสอบถาม จึงได้นำมาปรับปรุงและนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้การเก็บข้อมูล

3.3.2.1 แบบสอบถามสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน (แบบสอบถามที่ 1)

3.3.2.2 แบบสอบถามบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ตำบล พร่อน อำเภอดากใบ และระดับจังหวัดนราธิวาส (แบบสอบถามที่ 2)

3.3.2.3 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการผลิตข้าวซ้อมมือของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกโน (แบบสอบถามที่ 3)

3.3.2.4 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกโน เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง (แบบสอบถามที่ 4)

3.3.3 ส่วนประกอบของเครื่องมือวิจัย

3.3.3.1 แบบสอบถามที่ 1 แบบสอบถามสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สภาพการทำงานของกลุ่มแม่บ้านข้าวซ้อมมือ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการทำงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกโน

3.3.3.2 แบบสอบถามที่ 2 แบบสอบถามบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ตำบลพร่อน อำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้าน

3.3.3.3 แบบสอบถามที่ 3 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการผลิตข้าวซ้อมมือ ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 วัตถุประสงค์ในการผลิตข้าวซ้อมมือ

ตอนที่ 2 กระบวนการผลิต และจัดจำหน่ายข้าวซ้อมมือ

ตอนที่ 3 ผลผลิตการทำงาน

3.3.3.4 แบบสอบถามที่ 4 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้าน

เกี่ยวกับ

- 1) เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง
- 2) เศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญกับการดำรงชีวิตอย่างไร
- 3) การพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง
- 4) ท่านจะต้องทำอะไรเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง
- 5) การรวมกลุ่มเป็นกลุ่มแม่บ้านผลิตข้าวซ้อมมือ ทำให้ครอบครัว

ของท่านเป็นอย่างไรบ้าง

- 6) ท่านจะอย่างไรเพื่อให้กลุ่มของท่านเข้มแข็งมากขึ้น
- 7) ท่านคิดว่าให้กลุ่มของท่านประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

ในรอบปีที่ผ่านมา

3.4 การรวบรวมข้อมูล

3.4.1 เครื่องมือที่ใช้การเก็บข้อมูล ประกอบด้วย

3.4.1.1 แบบสอบถามสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน

3.4.1.2 แบบสอบถามบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ตำบลพร่อน อำเภอดงขี้เหล็ก

จังหวัดนครราชสีมา

3.4.1.3 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการผลิตข้าวซ้อมมือของกลุ่ม

แม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกโน

3.4.1.4 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกโน

เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1.1 สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคอธิฐ-โคกใน โดยใช้การวิเคราะห์สถิติร้อยละ

3.5.1.2 ความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคอธิฐ-โคกใน เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิดกลุ่มบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ใช้การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

3.5.1.3 กรรมวิธีในการผลิตข้าวซ้อมมือบรรจุถุง ใช้การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

3.5.1.4 ความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคอธิฐ -โคกใน ต่อการผลิตข้าวซ้อมมือ โดยใช้การวิเคราะห์สถิติร้อยละ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนด้วยการผลิตข้าวซ้อมมือ กรณีศึกษา กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้าน โลกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

- 4.1 สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โลกอิฐ-โคกใน
- 4.2 กรรมวิธีในการผลิตข้าวซ้อมมือ และกิจกรรมการร่วมกลุ่มของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรบ้าน โลกอิฐ-โคกใน
- 4.3 ความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้าน โลกอิฐ-โคกใน เกี่ยวกับการผลิตข้าวซ้อมมือ
- 4.4 ความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร บ้าน โลกอิฐ-โคกใน เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิดกลุ่มบุคคลสำคัญในท้องถิ่น

4.1 สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้าน โลกอิฐ-โคกใน

4.1.1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

ตารางที่ 4.1 ร้อยละของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้าน โลกอิฐ-โคกใน จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	-	-
หญิง	20	100
รวม	20	100

จากตารางที่ 4.1 แสดงว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีสมาชิกเป็นเพศหญิงทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน

ตารางที่ 4.2 ร้อยละของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกโนจําแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
19-28	3	15
29-38	2	10
39-48	7	35
49-58	3	15
59-68	2	10
69-78	2	10
79-88	1	5
รวม	20	100

จากตารางที่ 4.2 แสดงว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกโน ส่วนใหญ่มีอายุ 39-48 ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35 รองลงมา คือ อายุ 19-28 ปี และอายุ 49-58 ปี คิดเป็นร้อยละ 15 ส่วนอีก 3 กลุ่ม ที่เท่ากัน คือ อายุ 29-38 ปี อายุ 59-68 ปี และ อายุ 69-78 ปี คิดเป็นร้อยละ 15 และสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่มีอายุ 79 - 88 ปีจะมีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5

ตารางที่ 4.3 ร้อยละของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกโน จําแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด

ระดับการศึกษาสูงสุด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	4	20
ประถมศึกษา (ป.1 - ป.6)	10	50
มัธยมศึกษา (ม.1 - ม.6)	5	25
ปวช./ปวส.	1	5
รวม	20	100

จากตารางที่ 4.3 แสดงว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคอธิฐ-โคกโน มีผู้จบ การศึกษาระดับประถมศึกษา (ป.1-ป.6) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาคือ จบการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา(ม.1-ม.6) คิดเป็นร้อยละ 25 ไม่ได้เรียนหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 20 และสมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคอธิฐ-โคกโน จบการศึกษาระดับ ปวช./ปวส. มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 5

ตารางที่ 4.4 ร้อยละของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคอธิฐ-โคกโน จำแนกตามอาชีพหลัก

อาชีพหลัก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทำนา	18	90
ค้าขาย	2	10
รวม	20	100

จากตารางที่ 4.4 แสดงว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคอธิฐ-โคกโน ประกอบ อาชีพทำนามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90 และรองลงมาประกอบอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 10

ตารางที่ 4.5 ร้อยละของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคอธิฐ-โคกโน จำแนกตามสมาชิกในครัวเรือน

จำนวนสมาชิก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2	4	20
3	-	-
4	5	25
5	4	20
6	7	35
รวม	20	100

จากตารางที่ 4.5 แสดงว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกใน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากที่สุด 7 คน คิดเป็นร้อยละ 35 รองลงมามีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 2 คน และ 5 คน น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 20

ตารางที่ 4.6 ร้อยละของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกใน จำแนกตามรายได้

รายได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4,000 - 10,000	9	45
10,001 - 20,000	9	45
20001 - 30000	1	5
30,001 - 40,000	1	5
รวม	20	100

จากตารางที่ 4.6 แสดงว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกใน มีรายได้ 4,000 - 10,000 และ 10,001-20,000 มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมา 20,001- 30,000 และ 30,001- 40,000 น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5

ตารางที่ 4.7 ร้อยละของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกใน จำแนกตามค่าใช้จ่าย

ค่าใช้จ่าย (บาท)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1,000 - 5,000	10	50
5,001 - 10,000	5	25
10001 - 15,000	4	20
15,001 ขึ้นไป	1	5
รวม	20	100

จากตารางที่ 4.7 แสดงว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกโน มีค่าใช้จ่าย 1,000-5,000 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมา 5,001-10,000 คิดเป็นร้อยละ 25 ค่าใช้จ่าย 10001-15,000 คิดเป็นร้อยละ 20 และน้อยที่สุดค่าใช้จ่าย 15,001 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 5

ตารางที่ 4.8 ร้อยละของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกโน จำแนกตามหนี้สิน

หนี้สิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มี	1	5
ไม่มี	19	95
รวม	20	100

จากตารางที่ 4.8 แสดงว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกโน ไม่มีหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 95 และมีหนี้สินเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 5

ตารางที่ 4.9 ร้อยละของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกโน จำแนกตามที่ดิน

ที่ดิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 - 5 ไร่	10	50
5 - 10 ไร่	3	15
11 - 15 ไร่	1	5
16 - 20 ไร่	4	20
21 ไร่ ขึ้นไป	2	10
รวม	20	100

จากตารางที่ 4.9 แสดงว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกโน มีที่ดินเป็นของตนเอง 1-5 ไร่ มากที่สุด รองลงมา 16-20 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 20 ที่ดิน 5-10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 15 ที่ดิน 21 ไร่ ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 10 และน้อยที่สุด 11-15 ไร่

ตารางที่ 4.10 ร้อยละของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกโน จำแนกตามการใช้ประโยชน์จากที่ดิน

ที่ดิน (ไร่)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทำนา	15	75
ทำสวน ปลูกผัก	3	15
เลี้ยงสัตว์	2	10
รวม	20	100

จากตารางที่ 4.10 แสดงว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกโน ใช้ประโยชน์จากที่ดินของตนเองในการทำนามากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 75 รองลงมา คือ ทำสวน ปลูกผัก คิดเป็นร้อยละ 15 และน้อยที่สุดใช้ประโยชน์จากที่ดินในการเลี้ยงสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 10

4.1.2 สภาพการทำงานในกลุ่มแม่บ้านข้าวซ้อมมือ

ตารางที่ 4.11 ร้อยละของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกโน จำแนกตามหน้าที่ในการผลิตข้าวซ้อมมือ

หน้าที่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทำทุกอย่าง	5	25
ทำบางอย่าง เช่น โรย ร่อน ต่ำ	-	-
สี บรรจุลง เป็นต้น	15	75
รวม	20	100

จากตารางที่ 4.11 แสดงว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกโน ที่ทำบางหน้าที่ เช่น โรย ร่อน ต่ำ สี บรรจุลง เป็นต้น มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75 และทำทุกอย่างน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25

ตารางที่ 4.12 ร้อยละของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โศกอิฐ-โคกโน จำแนกตามรายได้จากการผลิตข้าวซ้อมมือ

รายได้จากการผลิต (วัน)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วันละ 4 ชั่วโมง	20	100
ชั่วโมงละ 30 บาท ($30 \times 4=120$)		
รวม	20	100

จากตารางที่ 4.12 แสดงว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โศกอิฐ-โคกโน ทำงานวันละ 4 ชั่วโมง มีรายได้จากการผลิตข้าวซ้อมมือชั่วโมงละ 30 บาท รวมรายได้วันละ 120 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100

4.2 กรรมวิธีในการผลิตข้าวซ้อมมือของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโคกอิฐ-โคกโน^[5]

4.2.1 ขั้นตอนการผลิต

ขั้นตอนที่ 1 นำข้าวเปลือกพันธุ์หอมกระดังงา ที่ผ่านการทำความสะอาดโดยการร่อนเอาเมล็ดข้าวลีบ และสิ่งเจือปนออกมาตากแดด 1 แดดเพื่อลดความชื้นจนเมล็ดข้าวแห้งเหมาะในการนำไปสี

ภาพที่ 4.1 ข้าวเปลือกที่ผ่านการตากแดด

ขั้นตอนที่ 2 นำข้าวเปลือกหอมกระดังงาไปสีด้วยเครื่องสีข้าว จะได้ข้าวสารที่ปนด้วยแกลบและกาบข้าว (เมล็ดข้าวที่เปลือกยังไม่กะเทาะ)

ภาพที่ 4.2 เครื่องสีข้าว ที่ใช้สีข้าวซ้อมมือ

ขั้นตอนที่ 3 นำข้าวสารที่ได้ไปผัดในกระทง แล้วโรยโดยใช้ลมเป่าเพื่อให้แกลบออก

ภาพที่ 4.3 การโรยข้าวซ้อมมือ และใช้ลมเป่าให้แกลบออก

ขั้นตอนที่ 4 นำข้าวสารไปร่อนในกระด้งอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้กากข้าวออก

ภาพที่ 4.4 การนำข้าวซ้อมมือใส่ในกระด้ง เพื่อนำไปร่อน

ภาพที่ 4.5 การร่อนในกระด้ง เพื่อเอากากข้าวออก

ขั้นตอนที่ 5 นำข้าวสารไปตำด้วยครกกระเดื่อง โดยการเหยียบครกกระเดื่องจำนวน 350 ครั้งต่อการตำ 1 ครก

ภาพที่ 4.6 การตำข้าวซ้อมมือด้วยครกกระเดื่อง

ขั้นตอนที่ 6 นำข้าวสารที่ได้ไปร่อนด้วยมุ้งตาข่ายพลาสติก เพื่อแยกส่วนที่เป็นรำข้าวออก ขั้นตอนนี้ต้องใช้คนร่อนจำนวน 2 คน

ภาพที่ 4.7 การนำข้าวสารที่ได้ไปร่อนด้วยมุ้งตาข่ายพลาสติก

ภาพที่ 4.8 การร่อนด้วยมุ้งตาข่ายพลาสติก

ขั้นตอนที่ 7 นำข้าวสารมาเลือกกากอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้าย จนกว่าจะได้ข้าวซ้อมมือบริสุทธิ์ สะอาด และปราศจากสิ่งเจือปน

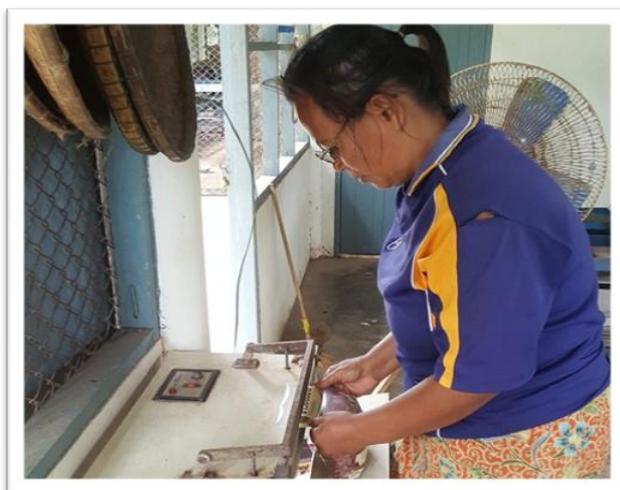
ภาพที่ 4.9 การเลือกกากข้าวจนได้ข้าวซ้อมมือบริสุทธิ์

ขั้นตอนที่ 8 นำข้าวที่ได้มาบรรจุถุงพลาสติกน้ำหนักถุงละ 1 กิโลกรัม

ภาพที่ 4.10 การบรรจุถุงพลาสติก

ขั้นตอนที่ 9 นำถุงพลาสติกที่บรรจุข้าวซ้อมมือแล้วมาปิดปากถุงด้วยเครื่องซีลไฟฟ้า หรือปิดปากถุงด้วยเครื่องซีลสูญญากาศ

ภาพที่ 4.11 การปิดปากถุงด้วยเครื่องซีลไฟฟ้า

ขั้นตอนที่ 10 ได้ข้าวซ้อมมือบรรจุถุงพลาสติกที่พร้อมส่งออกสู่ตลาดจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค

ภาพที่ 4.12 ข้าวซ้อมมือที่ปิดปากถุงด้วยเครื่องซีลไฟฟ้า

ภาพที่ 4.13 ข้าวซ้อมมือที่ปิดปากถุงด้วยเครื่องซีลสูญญากาศ

4.3 ความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโคกอิฐ-โคกโน ต่อกการผลิตข้าวซ้อมมือ

4.3.1 ความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ - โคกโน ต่อกการผลิตข้าวซ้อมมือ

ตารางที่ 4.13 ร้อยละความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกโน ต่อกการผลิตข้าวซ้อมมือ

รายการ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
1. สมาชิกกลุ่มแม่บ้านทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานผลิตข้าวซ้อมมือ		45	55		
2. การแบ่งปันผลประโยชน์แก่สมาชิกในกลุ่มเป็นไปอย่างถูกต้องและยุติธรรม		85	15		
3. สถานที่ทำการผลิตข้าวซ้อมมือมีความเหมาะสม		70	30		
4. เวลาทำงานในแต่ละวันมีความเหมาะสม		55	45		
5. มีการหาตลาดเพื่อจำหน่ายข้าวซ้อมมือ		40	60		
6. ระบบการทำบัญชี <u>รับ-จ่ายเงิน</u> เป็นปัจจุบัน		85	15		
7. การประสานงานภายในกลุ่มมีความราบรื่น		65	35		
8. มีการประชาสัมพันธ์งานของกลุ่มแม่บ้านในหลายช่องทาง (หลายวิธี)		35	60	5	
9. มีการปรับปรุงการทำงานภายในกลุ่มแม่บ้านเป็นประจำ เช่น การประชุมเพื่อแก้ปัญหา การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น		40	60		
10. มีความพร้อมที่จะให้การแนะนำแก่หน่วยงานหรือองค์กรอื่นดำเนินการเช่นเดียวกัน		60	40		

จากตารางที่ 4.13 แสดงความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคก
ใน ต่อการทำงานในการผลิตข้าวซ้อมมือ ดังนี้

1. สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานผลิตข้าว
ซ้อมมือ อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 55
2. การแบ่งปันผลประโยชน์แก่สมาชิกในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อม
มือ เป็นไปอย่างถูกต้อง และยุติธรรมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 85
3. โรงเรือนสถานที่ทำการผลิตข้าวซ้อมมือมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก
คิดเป็นร้อยละ 70
4. เวลาทำงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือ ในแต่ละวัน
มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 55
5. สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือมีการตลาดเพื่อจำหน่าย
ข้าวซ้อมมือ อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 60
6. ระบบการทำบัญชีรับ-จ่ายเงิน ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าว
ซ้อมมือ เป็นปัจจุบันอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 85
7. การประสานงานภายในกลุ่มสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือ
มีความราบรื่นอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 65
8. มีการประชาสัมพันธ์งานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อม
มือ ในหลายช่องทาง (หลายวิธี) อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 60
9. มีการปรับปรุงการทำงานภายในกลุ่มสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิต
ข้าวซ้อมมือเป็นประจำ เช่น การประชุมเพื่อแก้ปัญหา การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็น เป็นต้นอยู่
ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 60
10. มีความพร้อมที่จะให้การแนะนำแก่หน่วยงาน หรือองค์กรอื่นมา
ดำเนินการเช่นเดียวกัน อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 60

4.3.2 กิจกรรมการร่วมกลุ่มของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโคกอิฐ-โคกโน

ผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

จากกิจกรรมการร่วมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการผลิตข้าวซ้อมมือ พบว่า กรรมวิธีในการผลิตข้าวซ้อมมือของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจะรับซื้อข้าวเปลือกพันธุ์หอมกระดังงา จากสมาชิกในกลุ่ม หรือชาวบ้านในหมู่บ้าน ในราคา กิโลกรัมละ 19 บาท หลังจากรับซื้อข้าวเปลือกมาแล้ว จะนำข้าวเปลือกที่ผ่านการทำความสะอาด โดยการร่อนเอาเมล็ดข้าวลีบ และสิ่งเจือปนออก นำมาตากแดด 1 แดด เพื่อลดความชื้น และป้องกันการเกิดเชื้อรา จนเมล็ดข้าวเปลือกแห้งเหมาะในการนำไปสี จึงนำข้าวเปลือกไปสีด้วยเครื่องสีข้าว จะได้ข้าวสารที่ปนด้วยแกลบและกาบข้าว นำข้าวสารใส่กระดังงัด หรือ ใช้วิธีการโรยแล้วใช้ลมเป่าเพื่อเอาแกลบออก และนำข้าวสารไปร่อนในกระดังงัดอีกครั้ง เพื่อให้กากข้าวออก หลังจากนั้นจึงนำข้าวสารไปตำด้วยครกกระเดื่อง โดยการเหยียบครกกระเดื่อง จำนวน 350 ครั้ง ต่อการตำ 1 ครก แล้วนำข้าวสารที่ได้ไปร่อนด้วยมุ้งตาข่ายพลาสติก เพื่อแยกส่วนที่เป็นรำข้าวออก ขั้นตอนนี้ต้องใช้ คนร่อน จำนวน 2 คน ในการจับมุ้งตาข่าย ก่อนจะนำไปบรรจุถุงพลาสติก ข้าวสารที่ร่อนแล้วนำมาเลือก กากอีกครั้งหนึ่งจนได้ข้าวซ้อมมือบริสุทธิ์ สะอาด ปราศจากสิ่งเจือปน จึงนำมาบรรจุถุงพลาสติก ถุงละ 1 กิโลกรัม แล้วจึงปิดปากถุงด้วยเครื่องซีลไฟฟ้า หรือปิดปากถุงด้วยเครื่องซีลสูญญากาศ

นางหม่อม ทองเครือ ประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กล่าวว่า ข้าวซ้อมมือที่กลุ่ม แม่บ้านผลิตได้มีการปิดปากถุงด้วยเครื่องซีลไฟฟ้า และปิดปากถุงด้วยเครื่องซีลสูญญากาศ ถ้าปิดปากถุง ด้วยเครื่องซีลไฟฟ้า ราคา กิโลกรัมละ 50 บาท แต่ถ้าใช้เครื่องซีลสูญญากาศ ราคา กิโลกรัมละ 60 บาท ซึ่งมี ราคาต่างกัน 10 บาท เพราะการปิดปากถุงด้วยเครื่องซีลสูญญากาศ มีขั้นตอนยุ่งยากกว่าการใช้เครื่องซีล ไฟฟ้า เมื่อก่อนจะผลิตได้วันละ 20-30 ถุง เพราะต้องใช้แรงงานคนเป็นหลัก และอยู่ที่ปริมาณ ข้าวเปลือกช่วงนั้นที่นำมาผลิตด้วย แต่หลังจากที่ทางวิทยาลัยการอาชีพตากใบ มหาวิทยาลัย นราธิวาสราชนครินทร์ เข้ามาดูแลและให้ความช่วยเหลือกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยการนำเครื่องสี ข้าวพระราชทานมามอบให้กับทางกลุ่มแม่บ้าน ปัจจุบัน ทำให้สามารถผลิตข้าวซ้อมมือได้เฉลี่ย 80 ถุงต่อวัน และขายได้เฉลี่ย วันละ 40-50 ถุง หรือตามจำนวนที่ลูกค้าสั่งซื้อ

สภาพการทำงานในกลุ่มแม่บ้านข้าวซ้อมมือสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกโน ส่วนใหญ่จะมีหน้าที่ ที่ทำเป็นประจำเพียงบางหน้าที่ เช่น สมาชิกบางคนทำหน้าที่ ร่อนข้าวซ้อมมือ บางคนทำหน้าที่ตำ เป็นต้น มีสมาชิกเพียง 2-5 คน ที่ทำได้ทุกหน้าที่ การมีส่วนร่วม ของสมาชิก การประสานงานภายในกลุ่มสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือ มีความ

ราบรื่นอยู่ในระดับมาก เมื่อมีข้าวเปลือกที่ได้จากการสั่งซื้อมาจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน หรือชาวบ้าน สำหรับเตรียมจะผลิตข้าวซ้อมมือ จะมีการนัดสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในการผลิตข้าวซ้อมมือ การนัดหมายเป็นการนัดแบบปากต่อปาก เพราะบ้านที่อยู่อาศัยอยู่ในละแวกเดียวกัน บางครั้งก็มีสมาชิกขับรถมอเตอร์ไซค์ไปบอก ถ้าใครว่างก็มาช่วยกันทำ ไม่ได้มีวิธีการสั่ง หรือการบังคับให้มาทำงานแต่อย่างใด

การแบ่งปันผลประโยชน์แก่สมาชิกในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือ เป็นไปอย่างถูกต้อง และยุติธรรมอยู่ในระดับมาก การจัดสรรรายได้ให้กับสมาชิก 80% เข้ากลุ่ม 20% ของกำไรทั้งหมดทุกคนจะได้เท่ากัน ระบบการทำบัญชีรับ-จ่ายเงิน ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือ เป็นปัจจุบันอยู่ในระดับมาก จะมีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ประธานกลุ่มจะเป็นผู้เก็บบัญชีไว้ แต่สมาชิกทุกคนสามารถขอข้อมูลรายรับ-รายจ่ายได้ สำหรับเงินที่ได้จากการจำหน่ายข้าวซ้อมมือไม่ได้นำไปฝากบัญชีธนาคารแต่อย่างใด กลุ่มแม่บ้านบอกผู้วิจัยว่า มีความยุ่งยากในการไปที่จะเบิกใช้ เพราะบางครั้งทางกลุ่มต้องมีการหมุนเวียนเงินสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เพราะเงินจำนวนหนึ่งจะอยู่ในข้าวซ้อมมือที่ยังไม่ได้จำหน่าย

สถานที่ผลิตข้าวซ้อมมือ คือ โรงเรือนสถานที่ทำการผลิตข้าวซ้อมมือมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ตั้งอยู่เลขที่ 62 หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ได้ดำเนินการตกทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เริ่มแรกมีสมาชิกเพียงไม่กี่คน ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 20 คน ได้มีการปรับปรุงโดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส สนับสนุนงบประมาณก่อสร้างโรงเรือน องค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส สนับสนุนงบประมาณต่อเติมอาคาร โรงเรือน สำนักงานเกษตรอำเภอตากใบ ร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขอำเภอตากใบ สนับสนุนงบประมาณ จัดทำมาตรฐานสถานที่ผลิตอาหาร Good Manufacturing Practice (GMP) หรือหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิต ระบบคุณภาพที่สร้างกระบวนการ จัดการสุขลักษณะที่ดีในการผลิตอาหารของโรงงานอุตสาหกรรม ไม่ว่าจะเป็นวิธีการผลิต เครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิตและการเก็บรักษา^[29] การทำงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือ ในแต่ละวันมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 55 การทำงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านสัปดาห์ละ 3-4 วัน วันละประมาณ 4 ชั่วโมง ในช่วงเช้า นอกจากว่าจะมีลูกค้าสั่งซื้อในปริมาณมาก อาจจะต้องมาทำงานทุกวัน

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือมีการหาตลาดเพื่อจำหน่ายข้าวซ้อมมือ อยู่ในระดับปานกลาง การจำหน่ายผลผลิตที่ได้ จะนำไปจำหน่ายในงานแสดงสินค้าตามที่

ต่าง ๆ ซึ่งทางจังหวัดนครราชสีมา เป็นผู้จัดขึ้น ทำให้มีลูกค้ารู้จักเพิ่มขึ้น หลังจากลูกค้ารู้จักก็จะสั่งสินค้าโดยการติดต่อทางโทรศัพท์ กลุ่มแม่บ้านจะผลิตข้าวซ้อมมือตามที่ลูกค้าสั่งซื้อ และการจัดส่งถ้าสั่งสินค้าปริมาณมากก็ใช้การส่งสินค้าทางรถโดยสารปรับอากาศ ถ้าสั่งซื้อปริมาณน้อยก็ใช้การจัดส่งทางไปรษณีย์ แต่วิธีนี้มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงจึงไม่ค่อยนิยม ยังมีลูกค้าแวะเวียนมาซื้อที่ทำการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโดยตรง

การประชาสัมพันธ์งานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือ ในหลายช่องทาง (หลายวิธี) อยู่ในระดับปานกลาง จะเป็นการบอกกันแบบปากต่อปากทำให้รู้จัก แต่ตลาดยังไม่กว้างมาก จะนำไปจำหน่ายในงานแสดงสินค้าตามที่ต่าง ๆ ซึ่งทางจังหวัดนครราชสีมา เป็นผู้จัดขึ้น ทำให้มีลูกค้ารู้จักเพิ่มขึ้น หลังจากลูกค้ารู้จักก็จะสั่งสินค้าโดยการติดต่อทางโทรศัพท์ กลุ่มแม่บ้านจะผลิตข้าวซ้อมมือตามที่ลูกค้าสั่งซื้อ และการจัดส่งถ้าสั่งสินค้าปริมาณมากก็ใช้การส่งสินค้าทางรถโดยสารปรับอากาศ ถ้าสั่งซื้อปริมาณน้อยก็ใช้การจัดส่งทางไปรษณีย์ แต่วิธีนี้มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงจึงไม่ค่อยใช้วิธีนี้

การปรับปรุงการทำงานภายในกลุ่มสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือเป็นประจำ เช่น การประชุมเพื่อแก้ปัญหา การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็น เป็นต้นอยู่ในระดับปานกลาง เพราะจะใช้การพูดคุยในระหว่างที่ทำงาน แต่ไม่ได้มีการจัดประชุมแบบเป็นทางการ เป็นเพียงการพูดคุยกันเอง

กลุ่มแม่บ้านผลิตข้าวซ้อมมือ มีความพร้อมที่จะให้การแนะนำแก่หน่วยงานหรือองค์กรอื่นมาดำเนินการเช่นเดียวกัน อยู่ในระดับมาก ทางกลุ่มแม่บ้านกล่าวกับผู้วิจัยว่า ยินดีให้คำแนะนำ คำปรึกษา สอนกรรมวิธีในการผลิตข้าวซ้อมมือ สำหรับบุคคลอื่นที่ต้องการจะประกอบอาชีพผลิตข้าวซ้อมมือ เพื่อเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาให้คงอยู่ต่อไป นอกจากเป็นการสร้างรายได้แล้ว อีกส่วนหนึ่งยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชน มีการร่วมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน พบปะพูดคุย สร้างความสามัคคี ช่วยเหลือกัน ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งต่อไป

4.4 ความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโคกอิฐ-โคกไถ เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิดกลุ่มบุคคลสำคัญในท้องถิ่น

4.4.1 ความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโคกอิฐ-โคกไถ เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ - โลกโน เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน จากการสัมภาษณ์ และพูดคุยกับ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยใช้แบบสอบถามที่ 4 ในการเก็บข้อมูล ผลการศึกษาคำตอบของกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกรสรุปผล ดังนี้

4.4.1.1 ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

จากการสัมภาษณ์ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิตอยู่บนพื้นฐานของความประหยัด ความเป็นอยู่ที่ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีการส่งเสริมให้ในคนชุมชนมีอาชีพเสริมนอกเหนือจากอาชีพหลัก เช่น การปลูกผัก การเลี้ยงสัตว์ ทำสวน โดยใช้ที่ดินของตนเองให้เกิดประโยชน์สูงสุด พึ่งพาตนเองโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน มีการจัดกิจกรรมการร่วมกลุ่ม เพื่อสร้างความสามัคคีในชุมชน ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

4.4.1.2 เศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญกับการดำรงชีวิตอย่างไร

ปัจจุบันการดำรงชีวิตของบุคคลเน้นการดำรงชีพด้วยการพึ่งตนเอง รู้จักทำงาน ซื่อสัตย์ ไม่เบียดเบียนใคร ไม่เห็นแก่ตัว รู้จักคุณค่าของเงิน เป็นคนประหยัด มีการวางแผนการใช้ชีวิตที่เหมาะสม เตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วแบบไม่ทันตั้งตัว เพราะถ้าเราดำรงอยู่แบบพอเพียง พออยู่พอกิน ก็จะไม่ได้รับผลกระทบกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รู้จักการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อเป็นการสร้างความสามัคคี การพบปะสังสรรค์ การสร้างกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ เพื่อการดำรงอยู่ที่ดี สร้างรายได้ และสามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้ในอนาคต

4.4.1.3 ความหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การพัฒนาให้คนในชุมชน ดำรงชีวิตแบบมีความสุขตามฐานะของตนเอง ใช้ชีวิตในสังคมให้อยู่อย่างมีความสุข รู้จักใช้ รู้จักซื้อ ประหยัด ไม่ก่อหนี้สิน และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอาชีพ ทำกิจกรรมร่วมกันในสังคม สร้างความสามัคคี ช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน จะส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งต่อไป

4.4.1.4 ท่านจะต้องทำอย่างไรเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง

ทุกคนในครอบครัวต้องช่วยเหลือกัน มีความความขยัน ประหยัด รู้จักการพึ่งพาตนเอง ปลูกผักกินเอง ทำให้มีรายได้นำไปสู่การสร้างความมั่นคงของครอบครัว ต้องให้ความร่วมมือ การรวมกลุ่มทำกิจกรรมในชุมชน มีความเสียสละ รับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น มี

ความสามัคคี ไม่เห็นแก่ตัว ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

4.4.1.5 การรวมกลุ่มเป็นกลุ่มแม่บ้านผลิตข้าวซ้อมมือ ทำให้ครอบครัวของท่านเป็นอย่างไรบ้าง

จากการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง และสมาชิกดีขึ้น สมาชิกทุกคนมีรายได้ และเห็นคุณค่าของเงิน มีความประหยัด รู้จักการออม มีเงินไว้ใช้ในยามจำเป็น ได้รับความรู้เรื่องประโยชน์จากข้าวซ้อมมือ ทุกคนหันมาบริโภคข้าวซ้อมมือมากขึ้นทำให้ร่างกายแข็งแรง การรวมกลุ่มกันทำให้เกิดความสนุกสนาน ได้พบปะสังสรรค์ ช่วยเหลือกัน มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีแนวคิดแบบพออยู่พอกิน พอใจในสิ่งที่ทำอยู่ทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขอีกด้วย

4.4.2 แนวคิดกลุ่มบุคคลสำคัญในท้องถิ่น

การสัมภาษณ์แนวคิดของบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ต่อการผลิตข้าวซ้อมมือ ผลการสังเคราะห์ สรุปได้ดังนี้

จากการศึกษา ผู้วิจัย พบว่าบุคคลสำคัญในท้องถิ่น รู้จักกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกใน ในระดับที่มาก เพราะส่วนใหญ่เป็นคนที่อยู่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น และบางส่วนยังเป็นผู้นำชุมชน ลูกค้าที่ซื้อข้าวซ้อมมือกลับไปบริโภค

บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ให้แนวคิดด้านการตลาดต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบ ด้านผลิตภัณฑ์ควรทำให้ตลาดรับรู้ ว่ากลุ่มแม่บ้านที่ผลิตข้าวซ้อมมือจริง ๆ แล้วแตกต่างจากการข้าวขาวขัดสีอย่างไร สร้างจุดเด่นของบรรจุภัณฑ์ ตราที่ติดผลิตภัณฑ์ มีความโดดเด่นหรือไม่ ข้าวซ้อมมือให้รู้ถึงคุณค่าของสารอาหาร ว่ามีประโยชน์ต่อร่างกายอย่างไร

ด้านสถานที่จัดจำหน่าย ในระยะแรกอาจมีการจำหน่ายร้านขายของใกล้ ๆ หมู่บ้าน แล้วเริ่มขยายไปในอำเภอ หรือนำไปฝากขายกับร้านขายสินค้าในตัวเมือง ควรมีการนำไปวางขายหลาย ๆ ที่เพื่อให้มีการขยายตลาดมากขึ้น ในงานประเพณีต่าง ๆ หรือการจัดแสดงสินค้าในจังหวัด เช่น งานของดีเมืองนครราชสีมา หรือการจัดแสดงสินค้าตามต่างจังหวัด เพื่อเป็นการเปิดตลาดมากขึ้น รวมถึงสถานที่จำหน่ายของฝาก ของที่ระลึก ควรมีการจัดศูนย์แสดงสินค้าเศรษฐกิจชุมชน นำผลผลิตของชาวบ้านมาเสนอการขาย เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนสินค้ากัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มของหมู่บ้านต่าง ๆ และขยายตลาดไปเรื่อย ๆ ให้สามารถนำขายใน

ห้างสรรพสินค้า หลังจากได้ตลาดในประเทศยังสามารถสร้างเครือข่ายไปยังต่างประเทศ เพราะพื้นที่อำเภอตากใบเป็นพื้นที่ที่สุดติดกับประเทศมาเลเซีย จึงเป็นโอกาสที่ดีของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านราคาเริ่มแรกควรตั้งราคาที่ไม่แพงจนเกินไป ทำให้ลูกค้ารู้จักสินค้าเสียก่อน

ด้านการโฆษณา หรือประชาสัมพันธ์ ควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนส่งเสริมเพราะ ปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทกับการดำเนินชีวิตประจำวันมากขึ้น สื่อออนไลน์ต่าง ๆ ก็เป็นช่องทางเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าได้ เช่น เว็บไซต์ เป็นต้น การประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง หรือต่างจังหวัด เข้ามาศึกษาดูงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ จัดให้มีตลาดนัดประจำหมู่บ้าน เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สินค้า และทางหน่วยงานราชการต่าง ๆ ในจังหวัดต้องให้การสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์ เพราะกลุ่มแม่บ้านไม่ค่อยมีความรู้เรื่องการประชาสัมพันธ์ เพราะตลาดมีกลไกเยอะ การผลิตข้าวซ้อมมือมีคุณค่าที่ช่วยให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ทำให้ชาวบ้านมีกินมีใช้ ชาวบ้านภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมของบรรพชน จึงต้องการคนที่มาช่วยเหลือมีความที่จริงใจกับกลุ่มแม่บ้านจริง ๆ

บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ยังให้แนวคิดด้านอื่น ๆ ในเรื่อง การบริหารจัดการพื้นที่ที่ได้ครอบคลุมในทุก ๆ มิติ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เช่น ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวหอมกระดังงา ไม่ใช่เพียงเพื่อมุ่งเน้นปริมาณผลผลิตแต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องคำนึงถึงการบริหารจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด เกิดการบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน เกิดความสามัคคีของคนในชุมชน และเกษตรกรสามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้หลังจากเสร็จสิ้น

การพัฒนาด้านบุคลากร มีการจัดศึกษาดูงานจากชุมชนต่าง ๆ ที่ดำเนินการจนประสบความสำเร็จ ซึ่งถือว่าเป็นแรงจูงใจให้กลุ่มแม่บ้านมีกำลังใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จเช่นกัน สร้างให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง สมบูรณ์ และมีแรงงานเพิ่มขึ้นเพราะบางครั้งอาจจะผลิตไม่ทัน ถ้ามีงานมากอยากให้มีการเพิ่มจำนวนสมาชิก หรือตัวบุคคลที่มีความเข้มแข็งมาช่วยกัน ให้ทุกคนคิดว่าจะทำอย่างไรเพื่อสามารถพัฒนาอาชีพ หรือคิดอาชีพใหม่ขึ้นมา แต่ยังคงต้องรักษาวิถีแบบไทย ๆ เอาไว้ เพราะกรรมวิธีทำข้าวซ้อมมือ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมของบรรพชนและเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จัดให้เป็นระบบ เช่น ช่วยกันคิดว่าจะผลิตสินค้า หรือแปรรูปเป็นสินค้าอื่น ๆ หรือไม่ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกรรมการในการดำเนินงานหรือไม่ มีการสรุปรายรับ-รายจ่าย การแบ่งกำไรที่ยุติธรรม

ด้านการดำเนินงาน ควรมีการจัดหาอุปกรณ์ให้มีความสมบูรณ์ขึ้น ถ้าจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตข้าวซ้อมมือ อาจมีการเพิ่มขนาดถุงพลาสติกให้มีเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นทางเลือกให้กับลูกค้า เน้นเรื่องคุณภาพ เพราะถ้าเก็บไว้นานจะไม่ดี ทำให้ข้าวซ้อมมือมีมอด ต้องหาแนวทางแก้ปัญหา ถ้าต้องการความช่วยเหลือเรื่องนี้ จะหาได้จากที่ไหน ทำอย่างไรให้กลุ่มอยู่อย่างเข้มแข็งให้มีความสำคัญด้านประเพณี วัฒนธรรมไทย ควรมีการส่งเสริมให้ความรู้ทางวิชาการ ควรมีการจัดกิจกรรมร่วมกันให้มีความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง การใช้ชีวิตโดยนำเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้อาชีพกลุ่มมีความเข้มแข็งบนความพอเพียง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อศึกษาภาพรวมของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบ้านโคกอิฐ-โคกใน เพื่อศึกษาสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงหลวง จังหวัดนราธิวาส เพื่อศึกษาความคิดของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงหลวง จังหวัดนราธิวาส เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อศึกษากิจกรรมการรวมกลุ่มของกลุ่มแม่บ้านข้าวซ้อมมือ และเพื่อศึกษาแนวคิดของบุคคลสำคัญในท้องถิ่นระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด อันที่จะแสวงหาแนวทางสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยประสานกับทางนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน หมู่ที่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงหลวง จังหวัดนราธิวาส เพื่อสะดวกในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้การเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามจำนวน 4 ฉบับ คือ แบบสอบถามสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกี่ยวกับสถานภาพ แบบสอบถามสมาชิกกลุ่มแม่บ้านบุคคลสำคัญในท้องถิ่น แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการผลิตข้าวซ้อมมือของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกใน และแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกใน เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัย และผู้ช่วยนักวิจัยเข้าไปสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มบุคคลสำคัญในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง และการวิเคราะห์จะใช้สถิติร้อยละ และการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การศึกษานี้เป็นประโยชน์ต่อความเข้าใจกระบวนการผลิตข้าวซ้อมมือและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

5.1 สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกใน เป็นเพศหญิงทั้งหมดส่วนใหญ่ มีอายุอยู่ในช่วง 39-48 ปี ถ้าอายุมากกว่านี้ก็จะทำงานได้เพียงบางหน้าที่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโคกอิฐ-โคกในส่วนใหญ่จะจบการศึกษาระดับประถมศึกษา จะประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก มีที่ดินของตนเอง 1-5 ไร่ และใช้ที่ดินของในการทำนา ปลูกผัก และเลี้ยงสัตว์ สภาพการทำงานในกลุ่มแม่บ้านข้าวซ้อมมือสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโคกอิฐ-โคกใน ส่วนใหญ่จะมีหน้าที่ ที่ทำเป็นประจำเพียงบางหน้าที่ เช่น สมาชิกบางคนทำหน้าที่ร่อนข้าวซ้อมมือ บางคนทำหน้าที่ตำ เป็นต้น มีสมาชิกเพียง 2-5 คน ที่ทำได้ทุกหน้าที่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน สามารถผลิตข้าวซ้อมมือได้เฉลี่ยวันละ 80 ถุง ขายได้เฉลี่ย วันละ 40-50 ถุง หรือตามปริมาณการสั่งซื้อของลูกค้า ทำให้มีรายได้จากการจำหน่ายข้าวซ้อมมือเฉลี่ย วันละ 120 บาทต่อคน ใช้เวลาทำงานวันละ 4 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 3-4 วัน

ส่วนที่ 2 ความคิดของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกใน มีแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิตอยู่บนพื้นฐานของความประหยัด ความเป็นอยู่ที่ดีไม่ฟุ้งเฟ้อ มีการส่งเสริมให้ในชุมชนมีอาชีพเสริม นอกจากการทำนา เช่น ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ทำสวน โดยใช้ที่ดินตนเองให้เกิดประโยชน์สูงสุด พึ่งพาตนเองโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน มีการจัดกิจกรรมการร่วมกลุ่มเพื่อสร้างอาชีพ สร้างความสามัคคีในชุมชน ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ ดำเนินชีวิตแบบพออยู่พอกิน ประหยัด พึ่งพาตนเอง รู้จักทำงาน ซื่อสัตย์ ไม่เบียดเบียนใคร ไม่เห็นแก่ตัว

การพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการพัฒนาให้คนในชุมชนดำรงชีวิตแบบมีความสุขตามฐานะ ใช้ชีวิตในสังคมให้อยู่อย่างมีความสุข โดยมีการส่งเสริมให้ทุกคนในครอบครัวใช้ชีวิตบนพื้นฐานของความพอเพียงเช่นเดียวกัน

จากการรวมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือ ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น สมาชิกต้องมีความสามัคคี ช่วยเหลือกัน มีความเข้าใจ กรรมวิธีในการผลิตข้าวซ้อมมือ ได้ความรู้ เรื่องประโยชน์จากการบริโภคข้าวซ้อมมือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือมีความเข้มแข็ง สร้างความมั่นคงในอาชีพ พัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจของชุมชนให้เข้มแข็ง และทำให้ชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อยู่ในสังคมอย่างมีความสุขอีกด้วย

ส่วนที่ 3 กิจกรรมการรวมกลุ่มของแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือ

จากกิจกรรมการรวมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการผลิตข้าวซ้อมมือ พบว่า กรรมวิธีในการผลิตข้าวซ้อมมือของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจะรับซื้อข้าวเปลือกพันธุ์หอมกระดังงา จากสมาชิกในกลุ่ม หรือชาวบ้านในหมู่บ้าน ในราคากิโลกรัมละ 19 บาท หลังจากรับซื้อข้าวเปลือกมาแล้ว จะนำข้าวเปลือกที่ผ่านการทำความสะอาด โดยการร่อนเอาเมล็ดข้าวลีบ และสิ่งเจือปนออก นำมาตากแดด 1 แดด เพื่อลดความชื้น และป้องกันการเกิดเชื้อรา จนเมล็ดข้าวเปลือกแห้งเหมาะในการนำไปสี จึงนำ ข้าวเปลือกไปสีด้วยเครื่องสีข้าว จะได้ข้าวสารที่ปนด้วยแกลบและกาบข้าว นำข้าวสารใส่กระด้งคัด หรือ ใช้วิธีการโรยแล้วใช้ลมเป่าเพื่อเอาแกลบออก และนำข้าวสารไปร่อนในกระด้งอีกครั้ง เพื่อให้กากข้าวออก หลังจากนั้นจึงนำข้าวสารไปตำด้วยครกกระเดื่อง โดยการเหยียบครกกระเดื่อง จำนวน 350 ครั้ง ต่อการตำ 1 ครก แล้วนำข้าวสารที่ได้ไปร่อนด้วยมุ้งตาข่ายพลาสติก เพื่อแยกส่วนที่เป็นรำข้าวออก ขั้นตอนนี้ต้องใช้ คนร่อน จำนวน 2 คน ในการจับมุ้งตาข่าย ก่อนจะนำไปบรรจุถุงพลาสติก ข้าวสารที่ร่อนแล้วนำมาเลือก กากอีกครั้งหนึ่งจนได้ข้าวซ้อมมือบริสุทธิ์ สะอาด ปราศจากสิ่งเจือปน จึงนำมาบรรจุถุงพลาสติก ถุงละ 1 กิโลกรัม แล้วจึงปิดปากถุงด้วยเครื่องซีลไฟฟ้า หรือปิดปากถุงด้วยเครื่องซีลสูญญากาศ

สภาพการทำงานในกลุ่มแม่บ้านข้าวซ้อมมือสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคนอิฐ-โคนิน ส่วนใหญ่จะมีหน้าที่ ที่ทำเป็นประจำเพียงบางหน้าที่ เช่น สมาชิกบางคนทำหน้าที่ ร่อนข้าวซ้อมมือ บางคนทำหน้าที่ตำ เป็นต้น มีสมาชิกเพียง 2-5 คน ที่ทำได้ทุกหน้าที่ การมีส่วนร่วมของสมาชิก การประสานงานภายในกลุ่มสมาชิกกลุ่ม เมื่อมีข้าวเปลือกที่ได้จากการส่งซื้อมาจาก สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน หรือชาวบ้านสำหรับเตรียมจะผลิตข้าวซ้อมมือ จะมีการนัดสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน ในการผลิตข้าวซ้อมมือ การนัดหมายเป็นการนัดแบบปากต่อปาก เพราะบ้านที่อยู่อาศัยอยู่ในละแวก เดียวกัน บางครั้งก็มีสมาชิกขับรถมอเตอร์ไซด์ไปบอก ถ้าใครว่างก็มาช่วยกันทำ ไม่ได้มีวิธีการสั่ง หรือการบังคับให้มาทำงานแต่อย่างใด

การแบ่งปันผลประโยชน์แก่สมาชิกในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือ เป็นไปอย่างถูกต้อง และ ยุติธรรม การจัดสรรรายได้ให้กับสมาชิก 80% เข้ากลุ่ม 20% ของกำไรทั้งหมดทุกคนจะได้เท่ากัน ระบบการทำบัญชีรับ-จ่ายเงิน ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือ เป็นปัจจุบัน จะมีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ประธานกลุ่มจะเป็นผู้เก็บบัญชีไว้ แต่สมาชิกทุกคนสามารถขอดูข้อมูล รายรับ-รายจ่ายได้ สำหรับเงินที่ได้จากการจำหน่ายข้าวซ้อมมือไม่ได้นำไปฝากบัญชีธนาคารแต่อย่างใด เพราะยุ่งยากในการไปที่จะเบิกใช้ เพราะบางครั้งทางกลุ่มต้องมีการหมุนเวียนเงินสำหรับ เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

สถานที่ผลิตข้าวซ้อมมือ คือ โรงเรือน ตั้งอยู่เลขที่ 62 หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส ได้ดำเนินการตักตอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เริ่มแรกมีสมาชิกเพียงไม่กี่คน ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 20 คน ได้มีการปรับปรุงโดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน ต่าง ๆ เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส สนับสนุนงบประมาณก่อสร้างโรงเรือน องค์การบริหาร ส่วนตำบลพร่อน อำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส สนับสนุนงบประมาณต่อเติมอาคาร โรงเรือน สำนักงานเกษตรอำเภอดากใบร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขอำเภอดากใบ สนับสนุนงบประมาณ จัดทำมาตรฐานสถานที่ผลิตอาหาร Good Manufacturing Practice (GMP) การทำงานของสมาชิก สัปดาห์ละ 3-4 วัน วันละประมาณ 4 ชั่วโมง ในช่วงเช้า นอกจากว่าจะมีลูกค้าสั่งซื้อในปริมาณมาก อาจจะต้องมาทำงานทุกวัน

การหาตลาดเพื่อจำหน่ายข้าวซ้อมมือ นำไปจำหน่ายในงานแสดงสินค้าตาม ที่ต่าง ๆ ซึ่งทางจังหวัดนราธิวาส เป็นผู้จัดขึ้น ทำให้มีลูกค้ารู้จักเพิ่มขึ้น หลังจากลูกค้ารู้จักก็จะสั่ง สินค้าโดยการติดต่อทางโทรศัพท์ กลุ่มแม่บ้านจะผลิตข้าวซ้อมมือตามที่ลูกค้าสั่งซื้อ และการจัดส่ง ถ้าสั่งสินค้าปริมาณมากก็ใช้การส่งสินค้าทางรถโดยสารปรับอากาศ ถ้าสั่งซื้อปริมาณน้อยก็ใช้การ จัดส่งทางไปรษณีย์ แต่วิธีนี้มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงจึงไม่ค่อยนิยม ยังมีลูกค้าแวะเวียนมาซื้อที่ทำการ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยตรง

การประชาสัมพันธ์งานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือ ในหลาย ช่องทาง จะเป็นการบอกกันแบบปากต่อปากทำให้รู้จัก แต่ตลาดยังไม่กว้างมาก จะนำไปจำหน่าย ในงานแสดงสินค้าตาม ที่ต่าง ๆ ซึ่งทางจังหวัดนราธิวาส เป็นผู้จัดขึ้น ทำให้มีลูกค้ารู้จักเพิ่มขึ้น หลังจากลูกค้ารู้จักก็จะสั่งสินค้าโดยการติดต่อทางโทรศัพท์ กลุ่มแม่บ้านจะผลิตข้าวซ้อมมือตามที่ ลูกค้าสั่งซื้อ และการจัดส่งถ้าสั่งสินค้าปริมาณมากก็ใช้การส่งสินค้าทางรถโดยสารปรับอากาศ ถ้า สั่งซื้อปริมาณน้อยก็ใช้การจัดส่งทางไปรษณีย์ แต่วิธีนี้มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงจึงไม่ค่อยใช้วิธีนี้

การปรับปรุงการทำงานภายในกลุ่มสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือเป็นประจำ เช่น การประชุมเพื่อแก้ปัญหา การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น เพราะจะใช้การพูดคุยในระหว่างที่ทำงาน แต่ไม่ได้มีการจัดประชุมแบบเป็นทางการ กลุ่มแม่บ้านผลิตข้าวซ้อมมือ มีความพร้อมที่จะให้การแนะนำแก่หน่วยงาน หรือองค์กรในการแนะนำ คำปรึกษา สอนกรรมวิธีในการผลิตข้าวซ้อมมือ เพื่อเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาให้คงอยู่ต่อไป นอกจากนี้เป็นการสร้างรายได้แล้ว อีกส่วนหนึ่งยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชน มีการร่วมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน พบปะพูดคุย สร้างความสามัคคี ช่วยเหลือกัน ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งต่อไป

ส่วนที่ 4 แนวคิดของบุคคลสำคัญในท้องถิ่นระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัดอันที่จะแสวงหาแนวทางสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ปรากฏผลดังนี้

แนวคิดของบุคคลสำคัญในท้องถิ่นความคิดเห็นเกี่ยวกับการสนับสนุนเรื่องตลาดหรือการจัดจำหน่ายข้าวซ้อมมือ ปรากฏผล ดังนี้

1. ด้านการตลาดต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบ
2. ด้านผลิตภัณฑ์สร้างความแตกต่างจากการข้าวขาวขั้วดี
3. สร้างจุดเด่นของบรรจุภัณฑ์ ตราที่ติดผลิตภัณฑ์
4. ให้รู้ถึงคุณค่าของสารอาหาร ว่ามีประโยชน์ต่อร่างกายอย่างไร
5. ด้านสถานที่จัดจำหน่าย ร้านขายของใกล้ๆ
6. นำไปฝากขายกับร้านขายสินค้าในตัวเมือง
7. ควรมีการนำไปวางขาย ในงานประเพณีต่าง ๆ
8. การจัดแสดงสินค้าในจังหวัด เช่น งานของดีเมืองนราธิวาส หรือการจัดแสดงสินค้าตามต่างจังหวัด
9. สถานที่จำหน่ายของฝาก ของที่ระลึก
10. การจัดศูนย์แสดงสินค้าเศรษฐกิจชุมชน
11. ในห้างสรรพสินค้า
12. สร้างเครือข่ายไปยังต่างประเทศ เพราะพื้นที่อำเภอตากใบเป็นพื้นที่ได้สุดติดกับประเทศมาเลเซีย
13. ด้านการตั้งราคา เริ่มแรกควรตั้งราคาที่ไม่แพงจนเกินไป

14. ด้านการโฆษณา หรือประชาสัมพันธ์ ควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

15. สื่อออนไลน์ต่าง ๆ ก็เป็นช่องทางเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าได้ เช่น เว็บไซต์ เป็นต้น

16. เชิญชวนหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียงหรือต่างจังหวัด เข้ามาศึกษาดูงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

17. จัดให้มีตลาดนัดประจำหมู่บ้าน

และบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ยังให้แนวคิดด้านอื่น ๆ ปรากฏผล ดังนี้

1. การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวซ้อมมือ ข้าวหอมกระดังงา การบริหารจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

2. เกิดการบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

3. เกิดความสามัคคีของคนในชุมชน

4. เกษตรกรสามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้หลังจากเสร็จสิ้น

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษา พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคออิฐ-โคกโนเป็นผู้หญิงทั้งหมดส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 39-48 ปี ถ้าอายุมากกว่านี้ก็จะทำงานได้เพียงบางส่วน ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นนี้ต่อไปด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น รับสมัครใหม่ที่มีอายุน้อยเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้กลุ่มคงอยู่ต่อไป

2. จากการศึกษา พบว่า กรรมวิธีในการผลิตข้าวซ้อมมือ ยังใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ไม่ทันสมัย ผู้วิจัยเห็นว่าควรใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วย

3. จากการศึกษา พบว่า วิธีการซีลปิดปากถุงข้าวซ้อมมือ ยังใช้การซีลปิดปากถุงด้วยเครื่องซีล ไฟฟ้า ผู้วิจัยเห็นว่าควรเป็นการซีลปิดปากถุงโดยใช้เครื่องซีลสูญญากาศเพียงอย่างเดียว เพื่อเป็นการเก็บรักษาข้าวซ้อมมือให้อยู่ได้นานกว่าเดิม

4. จากการศึกษา พบว่า การบรรจุถุงพลาสติก จะมีเพียงขนาดเดียว คือ 1 กิโลกรัม ผู้วิจัยเห็นว่า ควรจะทางเลือกให้กับลูกค้าเพิ่มขึ้นเช่น การบรรจุถุง 5 กิโลกรัม

5. จากการศึกษาพบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีที่ดิน 1-5 ไร่ ซึ่งถือว่าน้อยสำหรับพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักทฤษฎีใหม่ได้ ผู้วิจัยเห็นว่าควรที่จะรวมกลุ่มกันหลาย ๆ คน เพื่อให้มีอาชีพเสริมมากขึ้น

6. จากการศึกษา พบว่าแนวความคิดจากบุคคลสำคัญในท้องถิ่น สร้างเครือข่ายไปยังต่างประเทศ เพราะพื้นที่อำเภอตากใบเป็นพื้นที่ได้สุดติดกับประเทศมาเลเซีย ผู้วิจัยเห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการเพื่อสนับสนุน เพื่อเป็นการเปิดตลาดใหม่กับชุมชน และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกในบางครั้งยังใช้เครื่องมือที่ไม่ทันสมัย ซึ่งอาจทำให้เกิดการเสียเวลาในการผลิต

2. จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกใน มีอายุอยู่ในช่วง 60-80 ปี ควรมีการสืบทอดให้กับรุ่นหลังเพื่อให้การผลิตข้าวซ้อมมือยังคงอยู่

3. จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกใน พบว่ากลุ่มแม่บ้านใช้ถุงพลาสติกซึ่งมีขนาดเดียว คือ 1 กิโลกรัม ควรจะมีทางเลือกให้กับลูกค้าเพิ่มขึ้น

4. จากการศึกษาผู้วิจัย พบว่าแนวความคิดจากบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการเพื่อสนับสนุนกลุ่มแม่บ้าน

5.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะเรื่องการนำผลงานวิจัยไปใช้ เมื่อชาวบ้านเห็นด้วยกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง ก็ควรมีการจัดกิจกรรมการรวมกลุ่ม ให้ความรู้ ในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระบบการทำบัญชี การตลาด หรือการส่งเสริมการขาย เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะผลการวิจัย ควรมีการประชาสัมพันธ์ผลการวิจัยให้กลุ่มชุมชนอื่น ๆ ได้นำไปพัฒนา ปรับใช้กับกลุ่มของตน

เอกสารอ้างอิง

- [1] แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559), สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี : ตุลาคม 2554.
- [2] ลดาวัลย์ คาภา. (2555). ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจไทยภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. วารสารเศรษฐศาสตร์สุโขทัยธรรมมาธิราช, ปีที่ 6 (ฉบับที่ 2).
- [3] พิสิฐ ลี้อาธรรม. (2549). ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจมหภาคการเงินการคลัง.
- [4] โครงการสื่อ “สื่อศิลปนิพนธ์รวมใจถวายในหลวง”. (2557). โครงการพื้นที่ดินเปรี้ยวจัดบ้านโลกอิฐ-โลกโน จังหวัดนครราชสีมา (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2557. จาก http://www.rdpgo.th/rdpb/visit2/100project/100project_43_1.html#
- [5] สำนักงานเกษตรอำเภอตากใบ. (2557). ข้อมูลพื้นฐานการเกษตร ปี 2556 อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส. กรมส่งเสริมการเกษตร.
- [6] สรณรายณ์ ศรีเพชร. (2552). การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา: อำเภอจุน จังหวัดพะเยา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [7] Abberley, Paul. 1987. The Concept of Oppression and the Development of a Social Theory of Disability, Disability, Handicap & Society 2(1): 5-1
- [8] พิทักษ์ ทวีสุข. (2542) รายงานการวิจัยการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนด้วยการผลิตข้าวหอมมือ : กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านข้าวหอมมือหมู่ที่ 11 ต.หัวสำโรง อ.ท่าม่วง จ.ลพบุรี. สถาบันราชภัฏเทพสตรี
- [9] คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2546) การสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง.
- [10] มูลนิธิชัยพัฒนา. เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2557. จาก <http://www.chaipat.or.th/chaipat/index.php/th/concept-and-theory-development/2010-06-02-08-30-08>
- [11] ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์. (2544). การจัดการกลุ่มสะสมทุนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนแบบยั่งยืน : กรณีศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ /ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์, กวินทร์ วิชาลัย. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- [12] สุภางค์ จันทวานิช. (2531). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 67.
- [13] สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับปริญญาตรีและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2545). ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. กรุงเทพฯ : เอสอาร์พรีนติ้ง
- [14] พันธุ์ทิพย์ รามสูตร. (2540). การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.
- [15] อรุณรุ่ง บุญชนันตพงศ์. (2549). ไม่ใช่เรื่องง่ายกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร 1 : 1 (มกราคม-มิถุนายน) : หน้า 19-26.
- [16] ขนิษฐา กาญจนสินนท์. (2536). โครงสร้างและการเข้าถึงเครือข่ายเศรษฐกิจนอกระบบในชนบท. วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- [17] ประมินทร์ หะยะมิน. (2552). การสร้างเครื่องดำข้าวซ้อมมือ. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2552 : หน้า 95.
- [18] ประทีป หมวกสกุล. (2549). การสร้างและออกแบบเครื่องผลิตข้าวซ้อมมือ โครงการปัญหาพิเศษปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาบัณฑิตสาขาเครื่องกล คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- [19] To his majesty king bhumibol adulyadej in recognition of lifetime achievement in human development may. (2006) A New philosophy in the Global World sufficiency economy 100 interviews with business professionals: page 8
- [20] สำนักงานเกษตรอำเภอตากใบ. (2559). ผลการดำเนินงานการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรรูปแบบ MRCF ด้วย R2R เรื่อง ส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวหอมกระดังงา. กรมส่งเสริมการเกษตร.
- [21] เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร (พิมพ์ครั้งที่ 3). (2549). โดยคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สานักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ.
- [22] คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ประสานกับงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. (2549). เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร (พิมพ์ครั้งที่ 3).
- [23] พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในวันพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า: 25 เมษายน 2525.

- [24] นิตยา เงินประเสริฐศรี. (2544). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วารสารสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ กรกฎาคม-ธันวาคม : หน้า 61-62.
- [25] สุพาณี ตั้งตระกูลทรัพย์. (2551). ศึกษาวิถีชีวิตชุมชนอัมพวาที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- [26] อำนวย ไหลยู่ยี่ และคณะ. (2554). การศึกษาชุมชนเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาบ้านร่องเย็น มหาวิทยาลัยแม่โจ้. แพร่เฉลิมพระเกียรติ ตำบลแม่ทราย อำเภอวังทอง จังหวัดแพร่.
- [27] สำราญ จุช่วย. (2554). รายงานการวิจัยการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนบางขุนนุญ ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม ท้องถิ่น .
- [28] กรมการพัฒนาชุมชน. (2550). เกร็ดความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงกับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : ปีที่ 2 เอสเพรส จำกัด.
- [29] ฤทัยรัตน์ หวานน้ำ. (2554). ความรู้เบื้องต้น และประโยชน์ของ GMP ต่อการพัฒนาระบบการผลิตอาหารและขั้นตอนการจัดระบบตาม GMP. สำนักพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการมาตรฐาน. สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
- [30] ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชน : ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ.
- [31] ไพโรจน์ ชลารักษ์. (2548). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วารสารราชภัฏตะวันตก 1 : 1 กรกฎาคม-ธันวาคม : หน้า 20-21.
- [32] กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2541). เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองแนวคิด และยุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

ภาคผนวก 1

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือ

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือ

สมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือ

ภาพ การสนทนากลุ่ม กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือเพื่อเก็บข้อมูล

ภาพ การสนทนากลุ่ม กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือ

ภาคผนวก 2
แบบสัมภาษณ์ 1-4

แบบสอบถามที่ 1 กลุ่มแม่บ้านข้าวซ้อมมือ

แบบสอบถามงานวิจัย

เรื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนด้วยการผลิตข้าวซ้อมมือ : กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้าน

เกษตรกรโคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา

โดย อาจารย์จามจุรี จุลพูล

วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา มหาวิทยาลัยนครราชสีมาราชนครินทร์

.....

คำชี้แจง เอกสารฉบับนี้เป็นแบบสอบถามประกอบการวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านโปรดให้ข้อมูลที่เป็นความจริง ซึ่งข้อมูลจะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

.....

การพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนด้วยการผลิตข้าวซ้อมมือ : กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้าน

เกษตรกรโคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา

ว/ด/ป.....ผู้สัมภาษณ์.....

เวลา.....ผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์1.1 เพศ 1.ชาย 2.หญิง

1.2 อายุ.....ปี

1.3 ระดับการศึกษาสูงสุด

 ไม่ได้เรียนหนังสือ ระดับปริญญาตรี ระดับประถมศึกษา (ป.1-ป.6) สูงกว่าปริญญาตรี ระดับมัธยมศึกษา (ม.1-ม.6) อื่นๆโปรดระบุ..... ปวช./ปวส.

1.4 ท่านประกอบอาชีพหลักคือ.....

1.5 สมาชิกในครัวเรือนท่าน (นับรวมตัวท่านด้วย).....คน

- 1.4.1 สมาชิกที่มีรายได้.....คน ประมาณเดือนละ.....บาท
- 1.4.2 สมาชิกที่ไม่มีรายได้.....คน
- 1.6 รายได้ครัวเรือนทั้งหมดเฉลี่ยต่อเดือน.....บาท
- 1.7 ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของท่าน เฉลี่ยเดือนละ.....บาท
- 1.8 ภาวะหนี้สิน มี ไม่มี ถ้ามีประมาณ.....บาท
- 1.9 ท่านมีที่ดินของตนเอง.....ไร่
- 1.10 ท่านใช้ที่ดินทำอะไร.....

ตอนที่ 2 สภาพการทำงานในกลุ่มแม่บ้านข้าวซ้อมมือ

2.1 ท่านมีหน้าที่ทำอะไรในการผลิตข้าวซ้อมมือ

.....

.....

2.2 รายได้จากการผลิตข้าวซ้อมมือ

วันละ.....ชั่วโมง เป็นเงิน.....บาท

เดือนละ.....วัน เป็นเงิน.....บาท

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการทำงานกลุ่มแม่บ้าน

รายการ	ความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. สมาชิกกลุ่มแม่บ้านทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานผลิตข้าวซ้อมมือ					
2. การแบ่งปันผลประโยชน์แก่สมาชิกในกลุ่มเป็นไปอย่างถูกต้องและยุติธรรม					
3. สถานที่ทำการผลิตข้าวซ้อมมือมีความเหมาะสม					

รายการ	ความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
4. เวลาทำงานในแต่ละวันมีความเหมาะสม					
5. มีการตลาดเพื่อจำหน่ายข้าวซ้อมมือ					
6. ระบบการทำบัญชีรับ-จ่ายเงิน เป็นปัจจุบัน					
7. การประสานงานภายในกลุ่มมีความราบรื่น					
8. มีการประชาสัมพันธ์งานของกลุ่มแม่บ้านในหลายช่องทาง(หลายวิธี)					
9. มีการปรับปรุงการทำงานภายในกลุ่มแม่บ้านเป็นประจำ เช่น การประชุมเพื่อแก้ปัญหา การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น					
10. มีความพร้อมที่จะให้การแนะนำแก่หน่วยงานหรือองค์กรอื่นดำเนินการเช่นเดียวกัน					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

แบบสอบถามที่ 2 ผู้เกี่ยวข้อง

แบบสอบถามงานวิจัย

เรื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนด้วยการผลิตข้าวซ้อมมือ : กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรโคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา
โดย อาจารย์จามจุรี จุลพูล
วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา มหาวิทยาลัยนครราชสีมาราชนครินทร์

.....
คำชี้แจง เอกสารฉบับนี้เป็นแบบสอบถามประกอบการวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูล
พื้นฐานผู้ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดง
ขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านโปรดให้ข้อมูลที่เป็นความจริง
ซึ่งข้อมูลจะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

.....
การพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนด้วยการผลิตข้าวซ้อมมือ : กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรโคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา
ว/ด/ป.....ผู้สัมภาษณ์.....
เวลา.....ผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 1. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

- 1.1 เพศ ชาย หญิง
- 1.2 อายุ.....ปี
- 1.3 ระดับการศึกษาสูงสุด
☐ ระดับประถมศึกษา (ป.1-ป.6)	☐ ระดับปริญญาตรี
☐ ระดับมัธยมศึกษา (ม.1-ม.6)	☐ สูงกว่าปริญญาตรี
☐ ปวช./ปวส.	☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
- 1.4 ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น.....ปี
- 1.5 ตำแหน่งในชุมชนหรือท้องถิ่น.....

ตอนที่ 2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้าน

2.1 ท่านรู้จักและเกี่ยวข้องกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตข้าวซ้อมมือ โลกอิฐ-โลกโน หมู่ 2

ตำบลพร่อน อำเภอดากโบ จังหวัดนราธิวาส มากน้อยเพียงใด

มาก ปานกลาง น้อย

2.2 ความเกี่ยวข้องกับกลุ่มแม่บ้าน

เป็นที่ปรึกษา ลูกค้า
 แรงงาน อื่นๆ (โปรดระบุ).....

2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสนับสนุนเรื่องตลาด หรือการจัดจำหน่ายข้าวซ้อมมือ (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

.....

.....

2.4 ความคิดเห็นด้านอื่นๆ (ถ้ามี) เช่น สถานที่ดำเนินงานของโรงสีข้าว เครื่องสีข้าว ครกตำข้าว เป็นต้น

.....

.....

.....

.....

.....

2.5 ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

แบบสอบถามที่ 3 สทนทากลุ่ม

แบบสอบถามงานวิจัย

เรื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนด้วยการผลิตข้าวซ้อมมือ : กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้าน

เกษตรกรโคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา

โดย อาจารย์จามจุรี จุลพุด

วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา มหาวิทยาลัยนครราชสีมาราชนครินทร์

.....
คำชี้แจง เอกสารฉบับนี้เป็นแบบสอบถามประกอบการวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูล
กรรมวิธีการผลิตข้าวซ้อมมือของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร
่อน อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา จึงใครขอความกรุณาจากท่านโปรดให้ข้อมูลที่เป็น
ความจริง ซึ่งข้อมูลจะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

.....
การพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนด้วยการผลิตข้าวซ้อมมือ : กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรโคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา

ว/ด/ป.....ผู้สัมภาษณ์.....

เวลา.....ผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 1. วัตถุประสงค์ในการผลิต

1.1 ข้าวเปลือกที่นำมาทำข้าวซ้อมมือ ชื่อมาจาก.....

1.2 ราคา.....

1.3 ลักษณะข้าวที่นำมาทำข้าวซ้อมมือ.....

ตอนที่ 2. กระบวนการผลิตและจัดจำหน่าย

2.1 ผู้ที่เป็นแรงงานผลิตข้าวซ้อมมือ มีทั้งหมด.....คน

2.2 เวลาในการทำงาน.....

2.3 ผู้มาทำข้าวซ้อมมือมีหน้าที่/งานอะไรบ้าง

ตำข้าว ฝัดข้าว

เก็บกากข้าว บรรจุถุง

อื่นๆ (ระบุ).....

2.4 การจัดหน้าที่ให้แต่ละคนทำใช้หลักการใด

- ทุกคนต้องทำทุกหน้าที่
- ทำตามกำลัง ความสามารถ
- อื่นๆ (ระบุ)

2.5 ค่าจ้างของแต่ละคน หรือแต่ละหน้าที่

- ไม่เหมือนกัน
- เหมือนกัน โดยคิดค่าจ้าง.....บาท ต่อชั่วโมง

2.6 การจัดจำหน่ายอย่างไร

- จำหน่ายเอง
- มีตัวแทนมาซื้อ
- มีผู้มาซื้อไปปรับปรุทานเอง
- อื่นๆ(ระบุ).....

ตอนที่ 3. ผลผลิตการทำงาน

3.1 ผลิตได้ประมาณวันละ.....

3.2 จำหน่ายได้ประมาณวันละ.....

3.3 ผู้ที่เป็นสมาชิกมีความพึงพอใจ

- มาก
- ปานกลาง
- น้อย

3.4 สิ่งที่ได้จากการร่วมกลุ่มทำข้าวซ้อมมือ (เช่น ร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ)

.....

.....

.....

.....

.....

3.5 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

แบบสอบถามที่ 4 กลุ่มแม่บ้าน

แบบสอบถามงานวิจัย

เรื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนด้วยการผลิตข้าวซ้อมมือ : กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้าน

เกษตรกรโคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงหลวง จังหวัดนราธิวาส

โดย อาจารย์จามจุรี จุลพุด

วิทยาลัยเทคนิคนราธิวาส มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

.....

คำชี้แจง เอกสารฉบับนี้เป็นแบบสอบถามประกอบการวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โคกอิฐ-โคกใน จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่าน โปรดให้ข้อมูลที่ เป็นความจริง ซึ่งข้อมูลจะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

.....

การพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนด้วยการผลิตข้าวซ้อมมือ : กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้าน

เกษตรกรโคกอิฐ-โคกใน หมู่ 2 ตำบลพร่อน อำเภอดงหลวง จังหวัดนราธิวาส

ชื่อผู้ให้ข้อมูล.....อายุ.....ปี

อาชีพ.....บ้านเลขที่.....

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง.....

.....
.....
.....

เศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญกับการดำรงชีวิตอย่างไร.....

.....
.....
.....

การพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง.....

.....
.....
.....

ท่านจะต้องทำอย่างไรเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง.....

.....
.....
.....

การรวมกลุ่มเป็นกลุ่มแม่บ้านผลิตข้าวซ้อมมือ ทำให้ครอบครัวของท่านเป็นอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....

ท่านจะทำอย่างไรเพื่อให้กลุ่มของท่านเข้มแข็งมากขึ้น.....

.....
.....
.....

ท่านคิดว่าให้กลุ่มของท่านประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดในรอบปีที่ผ่านมา

.....
.....
.....

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล นางสาวจามจรี จุลพูล

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	สถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
ประกาศนียบัตร	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	2555
ปริญญาตรี	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	2550
ปริญญาโท	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	2553

ตำแหน่ง และสถานที่ทำงาน

ตำแหน่ง : อาจารย์สาย (สอนและวิจัย)

สถานที่ทำงาน : วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา มหาวิทยาลัยนครราชสีมาราชชนกรินทร์

49 ถนนระแงะมรรคา ต.บางนาค อ.เมือง จ.นครราชสีมา 96000

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

การวัดเจตคติที่มีต่อวิชาการจัดการธุรกิจเบื้องต้นของนักศึกษาระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา มหาวิทยาลัย
นครราชสีมาราชชนกรินทร์

ผู้สนับสนุนทุนวิจัย: มหาวิทยาลัยนครราชสีมาราชชนกรินทร์ (งบประมาณปี 2554)

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล นางสาวอภิญญา บุรีศรี
วุฒิการศึกษา

วุฒิ	สถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
ปริญญาตรี	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช	2552
ประกาศนียบัตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จังหวัดสงขลา	2553
ปริญญาโท	มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา	2555

ตำแหน่ง และสถานที่ทำงาน

ตำแหน่ง อาจารย์สาย (สอนและวิจัย)

สถานที่ทำงาน : วิทยาลัยเทคนิคนราธิวาส มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

49 ถนนระแงะมรรคา ต.บางนาค อ.เมือง จ.นราธิวาส 96000

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

- การพัฒนาบทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิชา การพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยเทคนิคนราธิวาส The Development of Web Based Instruction, e-Commerce system Development, Higher Diploma Level Department of Business Computer, Narathiwat Technical College
เผยแพร่ : ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 ก.ย. – ธ.ค. 2557 วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์